

Пропозиції щодо методології розрахунку нормативної величини доходів, отриманих домогосподарствами в процесі ведення землеробства і відгодівлі тварин

Роботи проводились на підтримку виконання завдання «Консультативні послуги з розроблення, впровадження та оцінки пілотних проектів соціальної допомоги, які мають продемонструвати можливі підходи до удосконалення системи соціальної допомоги в Україні» в рамках проекту «Удосконалення системи соціальної допомоги»

Зміст

Вступ	4
I. Загальні положення	4
II. Загальні методологічні принципи	4
III. Опис підходів до оцінки нормативів.....	5
Метод 1: Розрахунок нормативів на основі даних статистичної звітності	5
IV. Методологічні принципи	5
V. Алгоритм розрахунку нормативів чистого доходу від рослинництва.....	6
VI. Алгоритм розрахунку нормативів чистого доходу від тваринництва.....	6
VII. Апроксимація алгоритму розрахунку нормативів чистого доходу для рослинництва і тваринництва на основі доступних даних	8
Рослинництво	8
Тваринництво	9
Корегування собівартості	9
Заповнення інформації про явища, які не відбулися	10
VIII. Калібрація даних та пошук значних відхилень	10
Базові припущення	10
Статистичне наближення	10
IX. Нормативи чистого доходу: 2008 рік	14
X. Аналіз результатів.....	16
Рослинництво	16
Тваринництво	16
Метод 2: Розрахунок нормативів на основі бази даних «Обстеження умов життя домогосподарств»	18
XI. Методологічні принципи	18
XII. Алгоритм розрахунку нормативів чистого доходу для рослинництва	18
XIII. Алгоритм розрахунку нормативів чистого доходу від тваринництва	19
XIV. Нормативи чистого доходу для рослинництва і тваринництва.....	20
Рослинництво	20
Тваринництво	25
XV. Нормативи чистого доходу для рослинництва: нелінійний підхід.....	25
Метод 3: Розрахунок нормативів на основі порівняння споживчих кошиків	30
Вплив застосування нормативів доходу від сільськогосподарської діяльності на соціальні програми.....	30
Субсидії на житлово-комунальні послуги та паливо	31

Допомога малозабезпеченим сім'ям.....	31
Порівняння нормативів чистого доходу, розрахованих на основі статистичних даних, бази даних ОУЖД та методу порівняння	32
Додатки	36
Додаток 1. Перелік сільськогосподарських культур	36
Додаток 2. Дохід від рослинництва.....	36
Додаток 3. Витрати на ведення рослинництва.....	37
Додаток 4. Дохід від тваринництва	38
Додаток 5. Витрати на ведення тваринництва	39
Додаток 6. Методи оцінки регресії	40
Додаток 7. Характеристика програм надання субсидій на ЖКП та допомоги малозабезпеченим сім'ям (розрахунки на основі ОУЖД).....	43
Додаток 8. Вплив впровадження нормативів на програму надання субсидій на ЖКП (розрахунки на основі ОУЖД)	46
Додаток 9. Вплив запровадження нормативів, розрахованих на основі статистичної звітності, на надання субсидій.....	48
Додаток 10. Вплив запровадження нормативів, розрахованих на базі ОУЖД, на надання субсидій.....	50
Додаток 11. Вплив запровадження нормативів, розрахованих методом порівняння до мінімального споживчого кошику, на надання субсидій.....	52
Додаток 12. Вплив введення нормативів, розрахованих на основі статистичної звітності, на надання допомоги малозабезпеченим сім'ям.....	53
Додаток 13. Вплив запровадження нормативів, розрахованих на базі ОУЖД, на показники допомоги малозабезпеченим сім'ям	55
Додаток 14. Вплив запровадження нормативів, розрахованих методом порівняння мінімального споживчого кошику, на показники допомоги малозабезпеченим сім'ям	57

Вступ

I. Загальні положення

1. Цей документ описує методологію розрахунку доходів домогосподарств від вирощування продукції рослинництва і відгодівлі тварин. Отримані нормативи дозволяють визначити середню величину доходу, яку отримує домогосподарство з 1 га землі, та дохід від відгодівлі тварин на 1 голову великої рогатої худоби (ВРХ), свиней і свійської птиці.
2. У цих пропозиціях вживаються такі терміни:
 - *домогосподарство* – сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують та витрачають кошти. Ці особи можуть перебувати у родинних стосунках або стосунках свояцтва, не перебувати у будь-яких з цих стосунків, або бути і в тих, і в інших стосунках;
 - *домашнє підсобне господарство* – селянське господарство, яке не зареєстроване як юридична особа, і діяльність якого ґрунтується на використанні присадибних земельних ділянок та ділянок за межами населених пунктів, власності та робочої сили членів домогосподарства з метою задовольнити потреби членів домогосподарства в продуктах сільського господарства або продажу чи обміну їх на ринку;
 - *рослинництво* – сільськогосподарська діяльність щодо виробництва зернових і зернобобових культур, технічних культур, плодовоовочевої продукції та сіна із багаторічних трав;
 - *норматив чистого доходу від рослинництва* – різниця між вартістю отриманої від підсобного господарства продукції рослинництва, що розрахована в ринкових цінах, і витратами на виробництво цієї продукції, що визначені на основі ринкової вартості ресурсів, витрачених на виробництво на 1 га;
 - *тваринництво* – сільськогосподарська діяльність щодо виробництва молока, м'яса, яєць тощо;
 - *норматив чистого доходу від тваринництва* – середня величина різниці між вартістю продукції, отриманої від відгодівлі кожної одиниці домашньої тварини, що розрахована в ринкових цінах, і витратами на утримання кожної із цих тварини, що визначені на основі ринкової вартості ресурсів, витрачених на відгодівлю та догляд.

II. Загальні методологічні принципи

1. Для отримання нормативів чистого доходу використовуються статистичні дані про структуру земельних ділянок, урожайність, дохід і витрати на вирощування продукції рослинництва, дохід і витрати на виробництво продукції тваринництва, наявність і площа земельних угідь в домогосподарствах та наявність свійських тварин в домогосподарстві (необхідність певних показників залежить від методу розрахунку нормативів).
2. Розрахунок нормативу чистого доходу проводиться щорічно на основі отриманих статистичних даних.
3. Розробка нормативів чистого доходу здійснюється на основі принципу регіональної диференціації: розраховуються показники для кожної області, регіону чи типу населеного пункту окремо.
4. При визначенні вартості виробленої продукції до собівартості не включається зарплата членів домогосподарств.

III. Опис підходів до оцінки нормативів

Нормативи чистого доходу на один гектар чи одиницю домашньої тварини визначаються за одним із наступних підходів:

- *прямий аналіз* – визначаються дохід і витрати на один гектар чи одну домашню тварину і обчислюється норматив чистого доходу. Даний підхід є досить простим, але його важко реалізувати через брак необхідних точних даних.
- *непрямий аналіз* – визначити витрати на один гектар чи одиницю домашньої тварини, як правило, відразу неможливо. Тому спочатку обчислюються доходи і витрати на рослинництво чи тваринництво загалом. Потім знаходиться зв'язок між чистим прибутком і загальною кількістю землі чи поголів'я, які його згенерували. Даний підхід використовує агреговані дані, які не відображають показників доходів на одиницю ресурсів рослинництва чи тваринництва, але він є складнішим і більш громіздким в оцінці. Як і при застосуванні прямого методу, кінцевим результатом застосування непрямого методу є власне нормативи чистого доходу в розрахунку на один гектар чи на голову домашньої тварини.
- *порівняння* – припускається, що дохід, створений підсобним господарством є еквівалентним певній величині, що має грошове значення, після чого обчислюється власне норматив на один гектар чи на голову домашньої тварини. Незважаючи на простоту підходу, його важко застосувати для диференціації нормативів по регіонах.

З точки зору рівня агрегування даних можна виділити показники, усереднені на певну територіальну одиницю, та детальніші індикатори в розрізі домашніх господарств. Неточність оцінки агрегованих величин спричиняє викривлення розрахунку нормативів чистого доходу, в той час як помилки і неточності на рівні домогосподарств можуть нівелювати одна одну і дають можливість отримати точніші показники. Отже, використання агрегованих даних є досить ризикованим підходом, якщо очікуються неточності в їх обрахунку. З іншого боку, дані на рівні домашніх господарств є надійнішими для розрахунку кінцевих нормативів.

Ми розглянули різні підходи до розрахунку нормативів чистого доходу. В одному випадку ми розглядаємо застосування агрегованих даних статистичної звітності (Метод 1 – прямий аналіз), в другому – показників на рівні домогосподарств (Метод 2 – непрямий аналіз). Також ми подаємо опис третього методу, який ґрунтується на порівняльному підході.

Метод 1: Розрахунок нормативів на основі даних статистичної звітності

IV. Методологічні принципи

1. Для отримання нормативів чистого доходу використовуються статистичні дані про структуру земельних ділянок, урожайність, дохід і витрати на вирощування продукції рослинництва, дохід і витрати на виробництво продукції тваринництва.
2. Розрахунок нормативу чистого доходу проводиться щорічно на основі отриманих статистичних даних.
3. Розробка нормативів чистого доходу проводиться на основі принципу регіональної диференціації: розраховуються нормативи для кожної області окремо.
4. Необхідними даними для кінцевого розрахунку доходів від провадження сільськогосподарської діяльності на базі нормативів є площа земельних ділянок, якими володіє домогосподарство, та кількість корів, недійної великої рогатої худоби, свиней та птиці.

V. Алгоритм розрахунку нормативів чистого доходу від рослинництва

Прибуток з 1 га сільськогосподарської землі визначається як добуток середньої врожайності культури і різниці між вартістю виробленої продукції та витратами на її виробництво:

$$\pi_{ij} = U_{ij} * (P_{ij} - C_{ij}), \quad (1)$$

де

i – область, де розташовані земельні ділянки;

j – сільськогосподарська культура (перелік культур – див. таблицю Д1 у Додатку 1);

π – прибуток домогосподарства з 1 га землі, засіяного культурою j в області i , грн.;

U – урожайність культури j в області i , т/га;

P – ринкова ціна культури j в області i , грн./т;

C – витрати на вирощування культури j в області i , грн./т.

Оскільки збір достовірної інформації про структуру посівних площ кожного домогосподарства є дуже дорогим методом, пропонується оцінити її наближено на основі середньостатистичної структури посівів для кожної області i . Як наслідок, норматив чистого доходу з 1 га сільськогосподарських земель в області i становитиме середньозважену величину прибутків від кожної культури j , де частка посівів культури j в загальній структурі посівних площ становитиме вагу прибутків, отриманих від вирощування цієї культури:

$$Y_i = \sum_{j=1}^k \pi_{ij} * w_{ij}, \quad (2)$$

$$w_{ij} = \frac{S_{ij}}{S_i}, \quad (3)$$

$$S_i = \sum_{j=1}^k S_{ij}, \quad (4)$$

де

Y_i – норматив чистого доходу в області i , грн. на 1 га;

k – кількість сільськогосподарських культур, за якими проводиться розрахунок нормативу (див. таблицю Д1 у Додатку 1 щодо списку культур);

w_{ij} – вага культури j в області i , що розраховується як відношення площі, засіяної цією культурою в області i , до загальної площі, засіяної культурами, на основі яких обчислюється норматив;

S_{ij} – площа, засіяна культурою j в області i , га;

S_i – загальна площа області i , засіяна культурами, на основі яких обчислюється норматив, га.

VI. Алгоритм розрахунку нормативів чистого доходу від тваринництва

Розрахунок нормативу чистого доходу від тваринництва проводиться для кожного виду домашньої худоби та птиці. Дохід визначається як різниця між ринковою вартістю продукції, яку можна отримати в результаті відгодівлі тварин, та витрат домогосподарства на їх

утримання (купівля кормів тощо). Витрати не включають випас худоби на пасовищах, луках, у лісах тощо, які належать громаді чи сільським радам і є суспільним товаром.

У зв'язку із затратністю збору статистичної інформації щодо всіх видів і порід домашніх тварин, нормативи розраховуються для тварин, найбільш поширених в домашніх господарствах. Нормативний чистий дохід визначається окремо для корів, недійної великої рогатої худоби, свиней і птиці.

Велика рогата худоба (ВРХ). При обстеженні домогосподарства соціальний інспектор повинен визначити мету утримання ВРХ: якщо це корова – то припускаємо, що вона утримується для отримання молока, якщо це не корова (теля, бик тощо), то основна ціль утримання – продаж на м'ясо.

Відповідно, дохід від утримання корови – це вартість отриманого молока, а дохід від недійної ВРХ – це вартість м'яса. Корова, яка дає молоко, також може бути продана на м'ясо. Але оскільки корова в сільських домогосподарствах живе в середньому до 15 років і набирає стабільної ваги вже за перші 4-5 років життя, то задля спрощення обрахунку і з огляду на відсутність детальних статистичних даних щодо зміни маси тварини після 4-5 років життя в розрізі областей, доцільно припустити, що основним продуктом від утримання корови є молоко:

$$M_i = G_i * (P_i - C_i), \quad (5)$$

де

M_i – норматив чистого доходу в області i від утримання однієї корови, грн. на голову;

G_i – середньорічний удій молока від однієї корови, кг;

P_i – середня ціна 1 кг молока, грн.;

C_i – витрати, які несе домогосподарство, на утримання однієї корови в розрахунку на 1 кг молока, грн.

Дохід від недійної ВРХ обчислюємо так:

$$B_i = G_i * (P_i - C_i), \quad (6)$$

де

B_i – норматив чистого доходу в області i від утримання недійної ВРХ, грн. на голову;

G_i – середній приріст живої ваги ВРХ в рік, кг;

P_i – середня ціна 1 кг яловичини, грн.;

C_i – витрати, які несе домогосподарство, на утримання ВРХ в розрахунку на 1 кг живої ваги в рік, грн.

Свині. Основним продуктом, який є результатом утримання свиней, є м'ясо. Інші побічні продукти при аналізі не враховуються через невелику їхню значимість та затратність збору даних по цих продуктах. Норматив чистого доходу від утримання однієї свині визначаємо як різницю середніх доходів і витрат у результаті відгодівлі свиней:

$$H_i = G_i * (P_i - C_i), \quad (7)$$

де

H_i – норматив чистого доходу в області i від утримання однієї свині, грн. на одиницю;

G_i – середній приріст живої ваги однієї свині в рік, кг;

P_i – середня ціна 1 кг свинини, грн.;

C_i – витрати, які несе домогосподарство на утримання однієї свині в розрахунку на 1 кг живої ваги в рік, грн.

Птиця. Припускається, що головними джерелом доходу від утримання птиці є яйця. Відповідно, норматив чистого доходу становитиме:

$$R_i = G_i * (P_i - C_i), \quad (8)$$

де

R_i – норматив чистого доходу в області i від утримання птиці, грн. на одиницю;

G_i – середня несучість однієї птиці на рік, кг;

P_i – середня ціна 1 яйця, грн.;

C_i – витрати, які несе домогосподарство, для отримання 1 яйця, грн.

Загальний норматив чистого доходу від утримання домашніх тварин становитиме:

$$A_i = M_i * m + B_i * b + H_i * h + R_i * r, \quad (9)$$

де

M_i – норматив чистого доходу в області i від утримання однієї корови, грн.;

B_i – норматив чистого доходу в області i від утримання голови недійної ВРХ, грн.;

H_i – норматив чистого доходу в області i від утримання однієї свині, грн.;

R_i – норматив чистого доходу в області i від утримання однієї голови птиці, грн.;

m – кількість корів в домогосподарстві, шт.;

b – кількість голів недійної ВРХ в домогосподарстві, шт.;

h – кількість свиней в домогосподарстві, шт.;

r – кількість птиці в домогосподарстві, шт.

VII. Апроксимація алгоритму розрахунку нормативів чистого доходу для рослинництва і тваринництва на основі доступних даних

Точний розрахунок нормативів чистого доходу неможливий через відсутність необхідних статистичних даних. Для подолання цієї проблеми пропонується використати наявну статистичну інформацію, яка наближено описує характеристики ведення підсобного господарства. В майбутньому з появою нових, більш релевантних, статистичних даних слід застосовувати найбільш доцільну для розрахунку статистичну звітність.

Рослинництво

Урожайність сільськогосподарських культур в господарствах населення по регіонах України наведено в щорічному статистичному бюлетені «Збір урожаю сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду в регіонах України у 2008 році» в таблиці **Зібрана площа, валовий збір та урожайність сільськогосподарських культур за регіонами у 2008 році**. Показана урожайність в господарствах населення для пшениці (озимої та ярої), кукурудзи (на зерно), цукрових буряків (фабричних), соняшника на зерно, картоплі, овочів відкритого ґрунту (без насінників дворічних та однорічних культур), овочів закритого ґрунту та плодово-ягідних насаджень.

Ціни на продукцію рослинництва в господарствах населення розраховано за даними статистичного бюлетеню «Реалізація продукції сільськогосподарськими підприємствами за 2008 рік». Для таких груп/культур як пшениця, кукурудза, насіння соняшнику, цукрові буряки, картопля, овочі закритого ґрунту, культурні плоди та ягоди з таблиць Реалізовано [назва культури] взято середні ціни по всіх каналах реалізації за 2008 рік. Ціни для овочів

відкритого ґрунту розраховано на основі статистичного бюлетеня «Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2008 рік», таблиця 27 «Результати реалізації овочів відкритого ґрунту за регіонами за 2008 рік», колонка «Середня ціна реалізації 1 ц, грн.».

Витрати на вирощування сільськогосподарських культур розраховано за даними статистичного бюлетеню «Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2008 рік». Собівартість продукції визначено для пшениці, кукурудзи, насіння соняшнику, цукрових буряків (фабричних), картоплі, овочів відкритого ґрунту, овочів закритого ґрунту та плодів.

Для обчислення ваги кожної сільськогосподарської культури використано величину зібраної площі зі статистичного бюлетеню «Збір урожаю сільськогосподарських культур, плодів, ягід та винограду в регіонах України у 2008 році» та показано в таблиці «Зібрана площа, валовий збір та урожайність сільськогосподарських культур за регіонами у 2008 році». Такі культури, як пшениця (озима та яра), кукурудза (на зерно), цукрові буряки (фабричні), соняшник на зерно, картопля, овочі відкритого ґрунту (без насінників дворічних та однорічних культур), овочі закритого ґрунту та плодово-ягідні насадження, займають 63% від загальних зібраних площ. Для підвищення цього показника в майбутньому потрібно зібрати статистичні дані по групах інших зернових культур (значну частину зібраного урожаю становить ячмінь ярий та озимий, жито озиме та овес) та інших сільськогосподарських культур.

Тваринництво

Для визначення середньорічних приростів живої маси ВРХ та свиней пропонується використовувати таблиці статистичного збірника «Тваринництво України»: таблицю 3.17 «Середньодобові прирости великої рогатої худоби у сільськогосподарських підприємствах» та таблицю 3.19 «Середньодобові прирости свиней у сільськогосподарських підприємствах». Для визначення середньорічних приростів середньодобові прирости необхідно перемножити на 365 діб.

Таблиця 3.75 «Середній річний удій молока від однієї корови у господарствах населення» та таблиця 3.79 «Середня річна несучість курей-несучок у сільськогосподарських підприємствах» показують наближено продуктивність корів (молоко) та птиці (яйця).

Ціни на продукцію тваринництва домогосподарств розраховано за даними статистичного бюлетеня «Реалізація продукції сільськогосподарськими підприємствами за 2008 рік» – взято середні ціни по всіх каналах реалізації з таблиць «Реалізовано [назва продукту тваринництва] по всіх каналах за 2008 рік».

Витрати на одиницю продукції тваринництва розраховано за даними статистичного бюлетеню «Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2008 рік». Собівартість продукції визначено для м'яса ВРХ і свиней, молока та яєць.

Корегування собівартості

Собівартість, що використовується для розрахунків нормативів чистого доходу, необхідно відкоригувати, оскільки вона включає витрати на оплату праці. Корегування пропонується проводити за даними статистичного бюлетеня «Основні економічні показники виробництва продукції сільського господарства в сільськогосподарських підприємствах за 2008 рік», таблиці «Витрати на виробництво [продукція] за елементами в регіонах у 2008 році», на

основі яких обчислюється частка прямих витрат на оплату праці в загальній структурі собівартості. На цей процент і зменшується собівартість виготовлення продукції.

Знаходження інформації про явища, які не відбулися

Для вимірювання явищ, які не відбулися (відсутність значень в статистичних таблицях), ми використовуємо середні показники для сільськогосподарської зони, в якій розташована область. На території України залежно від природних, економічних та історичних умов склалися такі основні зони спеціалізації сільського господарства: Полісся, Лісостеп, Степ, передгірні та гірські райони Українських Карпат і передгірні та гірські райони Криму. Поліська сільськогосподарська зона охоплює Волинську, Рівненську, Житомирську, Київську, Чернігівську та Сумську область. Лісостепова сільськогосподарська зона займає Львівську, Чернівецьку, Івано-Франківську, Тернопільську, Хмельницьку, Вінницьку, Черкаську, Полтавську й Харківську області. Степова сільськогосподарська зона охоплює всі південні області. Передгірні та гірські райони Українських Карпат охоплюють частину Львівської, Івано-Франківської, Чернівецької областей та Закарпатську область. Передгірні та гірські райони Криму займають південну частину півострову.

VIII. Калібрування даних та пошук значних відхилень

Базові припущення

Припущення 1. Кожне домогосподарство є раціональною одиницею, яка максимізує свій прибуток. З цього припущення випливає, що чистий дохід від ведення підсобного господарства не може бути меншим за нуль. У разі, якщо певний вид сільськогосподарської діяльності не приносить чистого доходу в середньо- та довгостроковому періодах, домогосподарство припинить займатися цим видом діяльності.

Припущення 2. Більшість території України характеризується приблизно однаковими умовами для ведення сільського господарства. Як наслідок, не слід очікувати значних відхилень нормативів чистого доходу в розрізі регіонів України.

Припущення 3 (технічне). Значення нормативів чистого доходу є величиною, яка має розподіл, близький до нормального. Дане припущення необхідне для визначення нормативів зі значними відхиленнями.

Статистичне наближення

Всі нормативи зі значними відхиленнями та з негативними значеннями пропонується сприймати як результат неточності статистичних даних, джерелом якої можуть бути недостовірне подання інформації в органи статистики (наприклад, сільськогосподарські підприємства можуть спотворювати значення, які впливають на собівартість продукції, з метою отримання дотації), неточності вимірювання тощо.

Як результат, отримані нормативи для кожної з сільськогосподарських культур характеризуються значними коливаннями і наявністю негативних значень, що відображено в таблиці 1 і таблиці 2. Це, в свою чергу, суперечить припущенням 1 і 2.

Таблиця 1. Нормативи чистого доходу для сільськогосподарських культур, які підлягають корегуванню (грн. на 1 га в рік)

	Пше- ниця	Кукурудза на зерно	Соняшник на зерно	Цукрові буряки (фабричні)	Картоп- ля	Овочі відкритого грунту	Овочі закритого грунту	Плоди та ягоди
Україна	563,8	439,3	409,2	722,9	2937,4	2982,5	77221,2	4547,5
АР Крим	572,6	133,4	89,8	-727,8	476,8	4499,9	95327,1	10283,2
Вінницька	589,4	-69,4	253,1	-640,5	-3055,1	638,1	15035,7	2779,7
Волинська	604,6	-144,7	3104,3	-1197,8	2445,8	16097,0	-33260,0	22643,5
Дніпропетровська	645,5	562,2	685,8	-831,9	3242,2	5235,5	294264,8	5001,3
Донецька	551,2	-51,9	513,2	-2765,1	4075,4	5253,6	416872,6	-9740,0
Житомирська	562,5	-961,8	-311,2	-3726,6	7566,0	12293,8	127155,9	3737,3
Закарпатська	542,0	1704,2	1482,9	796,6	3478,6	-8746,2	38851,7	997,6
Запорізька	652,9	-161,7	454,2	-92,0	3801,9	2589,1	35315,2	16563,7
Івано-Франківська	192,9	-285,3	691,1	-878,8	2530,3	4931,4	65486,4	31,4
Київська	816,3	-410,4	274,2	-495,7	4930,8	6890,4	18242,3	2160,6
Кіровоградська	622,3	329,7	361,7	1784,9	5048,5	733,7	95884,8	5403,3
Луганська	131,5	107,5	385,3	1721,9	-571,3	4244,2	-14090,3	971,3
Львівська	465,8	3995,3	27,5	452,5	-7725,5	15093,1	-20834,0	1393,3
Миколаївська	528,4	958,7	375,6	-1442,3	6619,2	508,9	-144453,2	7419,4
Одеська	475,1	-19,3	353,7	-85,6	3268,3	1458,2	47546,1	8826,9
Полтавська	788,1	560,7	750,4	375,7	5829,5	2409,3	126259,1	9372,8
Рівненська	593,1	-194,7	-58,3	-122,0	3689,0	-1877,4	38937,3	-6569,5
Сумська	555,8	-32,0	-71,2	-26,0	6268,1	6185,7	26874,4	5091,9
Тернопільська	731,4	491,8	-1265,8	3476,1	-140,9	14724,7	-15875,3	-2364,2
Харківська	520,1	583,9	560,6	421,5	3908,9	-1098,1	140780,6	71,1
Херсонська	475,8	201,6	137,3	-1217,5	6698,4	1773,0	-34044,2	4306,9
Хмельницька	578,5	577,8	-101,2	1867,8	5931,7	3696,6	-2652,5	-228,6
Черкаська	859,7	161,3	237,6	109,2	-2964,5	1101,9	46098,2	-2417,4
Чернівецька	570,9	589,0	904,0	1095,2	6154,6	10844,2	-121839,5	-4,0
Чернігівська	609,0	1210,2	-368,9	-432,6	6864,3	11334,5	605039,4	3383,7

*) Темно-сірим кольором виділені значення без значних відхилень від середньої величини (в рамках 1 стандартного відхилення); білим кольором позначені значення зі значними відхиленнями від середньої величини (понад 1 стандартне відхилення); світло-сірим кольором показано негативні значення.

Таблиця 2. Чистий дохід в тваринництві, який підлягає корегуванню (грн. на голову в рік)

	Корова	Недійна ВРХ	Свиня	Птиця
Україна	2926,1	58,8	398,1	17,6
АР Крим	3354,7	-436,2	93,6	3,3
Вінницька	3808,6	235,6	420,6	1,1
Волинська	3161,7	109,5	437,9	-36,1
Дніпропетровська	2906,2	-434,0	616,1	21,9
Донецька	647,6	-703,8	314,1	11,9
Житомирська	2838,1	57,3	-52,1	15,7
Закарпатська	2330,4	-124,6	205,3	3,4
Запорізька	2506,7	-203,7	522,9	24,9
Івано-Франківська	1673,2	591,9	723,0	33,5
Київська	3659,0	-105,9	353,3	7,7
Кіровоградська	3095,5	78,8	265,0	2,4
Луганська	2492,9	195,5	323,7	18,9
Львівська	3450,1	161,4	357,8	-15,9
Миколаївська	2417,5	-140,4	217,4	29,2
Одеська	2139,8	-248,4	230,3	24,3
Полтавська	3550,6	252,1	337,8	10,4
Рівненська	3037,1	112,1	310,1	19,7
Сумська	3177,7	113,1	427,5	-9,6
Тернопільська	3237,1	216,9	380,8	10,4
Харківська	3584,0	-78,1	190,2	26,3
Херсонська	3122,0	-245,4	538,0	20,8
Хмельницька	2922,8	184,7	336,0	40,4
Черкаська	3774,9	302,9	461,9	43,8
Чернівецька	3987,1	314,1	680,3	36,8
Чернігівська	3013,1	209,7	443,2	17,3

*) Темно-сірим кольором виділені значення без значних відхилень від середньої величини (в рамках 1 стандартного відхилення); білим кольором позначені значення зі значними відхиленнями від середньої величини (понад 1 стандартне відхилення); світло-сірим кольором показано негативні значення.

Як видно з таблиць 1 і 2, багато показників зі значними відхиленнями та від'ємними величинами потребують подальшого корегування.

Для визначення нормативів чистого доходу зі значними відхиленнями пропонується застосовувати однокроковий метод довірчих інтервалів. Норматив чистого доходу V_i визначається як норматив зі значним статистичним відхиленням, якщо цей норматив не належить до інтервалу:

$$\left\{ \mu - z_{\frac{\alpha}{2}} * \sigma; \mu + z_{\frac{\alpha}{2}} * \sigma \right\}, \quad (10)$$

$$\mu = \sum_{j=1}^{2s} V_j * \frac{C(j)}{n}, \quad (11)$$

$$\sigma = \sqrt{\sum_{j=1}^{2s} (V_j - \mu)^2 * \frac{C(j)}{n}}, \quad (12)$$

$$n = \sum_{i=1}^{2s} C(i), \quad (13)$$

$$C(i) = \begin{cases} 1, \text{якщо } V_j > 0 \\ 0, \text{в інших випадках} \end{cases}, \quad (14)$$

де

μ – середнє значення нормативу чистого доходу по областях (для позитивних значень);

σ – стандартне відхилення нормативу чистого доходу по областях (для позитивних значень);

$z_{\frac{\alpha}{2}}$ – значення функції стандартизованого нормального розподілу. Пропонується брати $z_{\frac{\alpha}{2}} = 1$ (68% довірчий інтервал);

n – кількість позитивних значень нормативів.

Нормативи чистого доходу, які належать до групи показників зі значними відхиленнями, заміняємо за наступною схемою:

$$V_j = \begin{cases} \mu + z_{\frac{\alpha}{2}} * \sigma, \text{якщо } V_j > \mu + z_{\frac{\alpha}{2}} * \sigma \\ \mu - z_{\frac{\alpha}{2}} * \sigma, \text{якщо } V_j < \mu - z_{\frac{\alpha}{2}} * \sigma \end{cases}, \quad (15)$$

Негативні значення показників нормативу чистого доходу від вирощування сільськогосподарських культур і від утримання кожного виду тварин слід замінювати середніми значеннями для відповідної сільськогосподарської зони (у випадку відсутності позитивних значень без значних відхилень серед областей даної зони береться норматив однієї з сусідніх сільськогосподарських зон):

$$V_i = \sum_{j=1}^{2s} V_j * B(j), \quad (16)$$

$$B(j) = \begin{cases} 1, \text{якщо області } i \text{ та } j \text{ належать до однієї зони, } j \neq i, V_j > 0 \\ 0, \text{в інших випадках} \end{cases}, \quad (17)$$

де

$V_{i(j)}$ – норматив чистого доходу в області $i(j)$ від вирощування однієї культури на площі 1 га або від утримання однієї тварини.

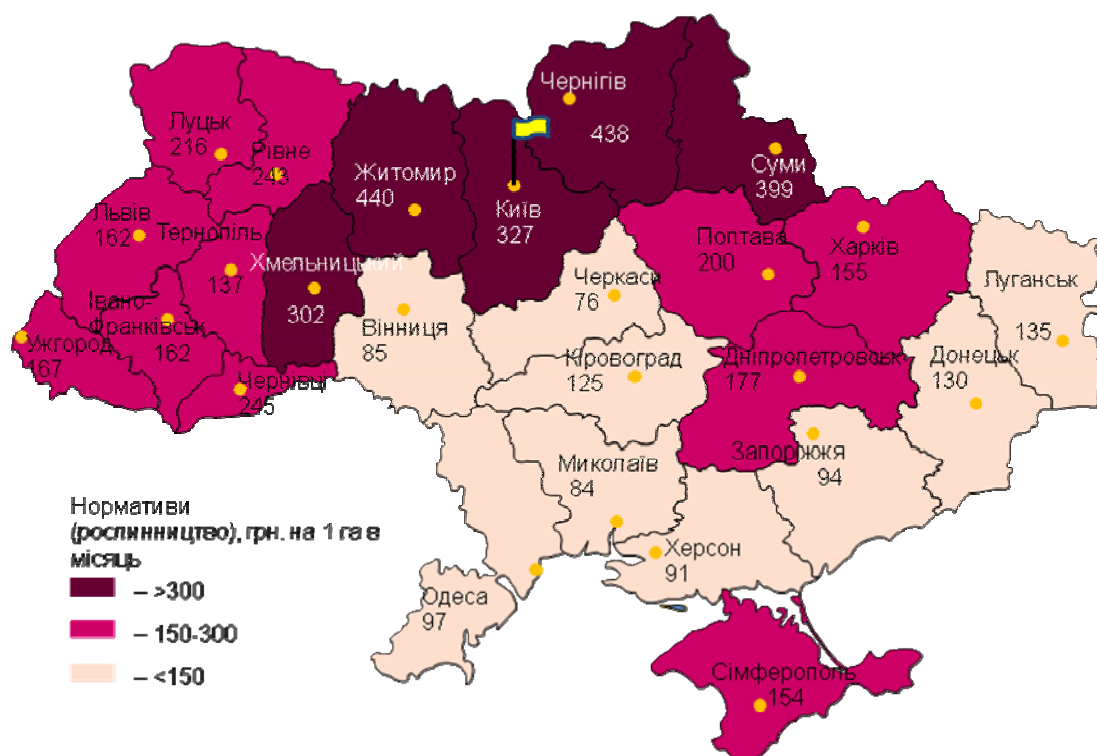
IX. Нормативи чистого доходу: 2008 рік

Розраховані нормативи чистого доходу в рослинництві по областях культурах показані в таблиці 3 та і рисунку 1. Розраховані нормативи чистого доходу від тваринництва показані в таблиці 4.

Таблиця 3. Нормативи чистого доходу від рослинництва по областях України (грн. на 1 га на місяць)

Нормативи	
АР Крим	153,7
Вінницька	84,7
Волинська	216,2
Дніпропетровська	176,8
Донецька	130,1
Житомирська	440,2
Закарпатська	166,8
Запорізька	93,6
Івано-Франківська	161,7
Київська	327,3
Кіровоградська	124,8
Луганська	134,9
Львівська	162,3
Миколаївська	83,8
Одеська	97,1
Полтавська	199,6
Рівненська	242,9
Сумська	398,9
Тернопільська	137,2
Харківська	155,1
Херсонська	90,8
Хмельницька	301,7
Черкаська	76,5
Чернівецька	244,7
Чернігівська	437,8

Рисунок 1. Нормативи чистого доходу від рослинництва по областях України (грн. на 1 га на місяць)

Таблиця 4. Нормативи чистого доходу від тваринництва по областях України (грн. на 1 голову на місяць)

	Корова	Недійна ВРХ	Свиня	Птиця
АР Крим	279,6	11,4	19,2	0,6
Вінницька	306,6	19,6	35,1	0,6
Волинська	263,5	9,1	36,5	1,3
Дніпропетровська	242,2	11,4	44,6	1,8
Донецька	186,0	11,4	26,2	1,0
Житомирська	236,5	6,9	32,9	1,3
Закарпатська	194,2	23,5	19,2	0,6
Запорізька	208,9	11,4	43,6	2,1
Івано-Франківська	186,0	28,0	44,6	2,6
Київська	304,9	10,0	29,4	0,6
Кіровоградська	258,0	6,9	22,1	0,6
Луганська	207,7	16,3	27,0	1,6
Львівська	287,5	13,5	29,8	1,9

	Корова	Недійна ВРХ	Свиня	Птиця
Миколаївська	201,5	11,4	19,2	2,4
Одеська	186,0	11,4	19,2	2,0
Полтавська	295,9	21,0	28,2	0,9
Рівненська	253,1	9,3	25,8	1,6
Сумська	264,8	9,4	35,6	1,3
Тернопільська	269,8	18,1	31,7	0,9
Харківська	298,7	23,5	19,2	2,2
Херсонська	260,2	11,4	44,6	1,7
Хмельницька	243,6	15,4	28,0	2,6
Черкаська	306,6	25,2	38,5	2,6
Чернівецька	306,6	26,2	44,6	2,6
Чернігівська	251,1	17,5	36,9	1,4

Х. Аналіз результатів

Рослинництво

Середньомісячний нормативний дохід з одного гектара землі в Україні становить 195 грн. Найменше значення нормативу розраховано для Черкаської області, воно становить 76 грн., а найбільше – 440 грн. – для Житомирської. Різниця між найбільшим і найменшим значення доволі суттєва – 364 грн., зважаючи на те, що області знаходяться у сусідніх сільськогосподарських зонах. Нормативи для п'яти областей (Житомирська, Сумська, Хмельницька, Чернігівська та Київська) перевищують 300 грн., в той час як у Вінницькій, Запорізькій, Миколаївській, Одеській, Херсонській та Черкаській областях вони менші за 100 грн. Як показано на рисунку 1, області з високими нормативами розташовані на півночі України, найнижчі значення спостерігаються на півдні. Нормативи західних, частини північно-східних областей та АР Крим знаходяться в діапазоні 150-300 грн. Як видно з таблиці 3, коливання нормативів досить значне – коефіцієнт варіації становить 0,55, незважаючи на проведення згладжування і виявлення значних відхилень (див. розділ Калібрування даних і пошук значних відхилень).

Тваринництво

На відміну від нормативного доходу в рослинництві, нормативи для тваринництва в розрізі областей України виявились більш однорідними. Найвищий коефіцієнт варіації нормативів у випадку недійної ВРХ та птиці – 0,41 та 0,45 відповідно. Менший рівень диференціації нормативів доходу – для корів (0,16) та свиней (0,29).

Середні значення нормативів по Україні найвищі для корів – 252 грн. на місяць. Максимальне значення спостерігається в Чернігівській та Чернівецькій областях (307 грн.), мінімальне – в Донецькій та Івано-Франківській областях (186 грн.). Хоча в середньому по

Україні коливання значень невеликі, часто помітна значна різниця у нормативах для сусідніх областей (наприклад, в Чернівецькій та Івано-Франківській). Імовірна причина таких відхилень – неточне відображення реальної ситуації в статистичних даних.

У порівнянні з нормативами доходу на одну корову, нормативи для недійної ВРХ значно менші та становлять в середньому по Україні тільки 15 грн./місяць. Як і очікувалось, даний показник менший порівняно з нормативами для корів, але все-таки він видається занижким. Більше того, цей норматив менший за 10 грн. у Волинській, Житомирській, Кіровоградській, Рівненській та Сумській областях.

Середній норматив чистого доходу на одну свиню у два рази більший за відповідний норматив на голову ВРХ та у вісім разів менший за норматив для корів. Його середнє значення по Україні становить 31 грн. на одну свиню на місяць. Всі значення рівномірно розподілені по областях, значні коливання відсутні.

Дуже низькими виявилися показники нормативного доходу для птиці – 2 грн. на місяць на одну голову. Даний норматив співмірний з нормативами для недійної ВРХ та свиней, але незначний у порівнянні з нормативом для корів. Хоча і коефіцієнт варіації досить великий (0,45), в абсолютному вимірі більшість значень знаходиться в діапазоні 1,5-2,5 грн. на голову на місяць.

Метод 2: Розрахунок нормативів на основі бази даних «Обстеження умов життя домогосподарств»

XI. Методологічні принципи

1. Для отримання нормативів чистого доходу використовуються статистичні дані бази «Обстеження умов життя домогосподарств» (ОУЖД).
2. Розрахунок нормативу чистого доходу проводиться щорічно на основі наявних статистичних даних за найближчий минулий рік.
3. Розрахунок нормативів чистого доходу від рослинництва проводиться на основі принципу регіональної диференціації: розраховуються нормативи для кожної області. Нормативи доходу від рослинництва і тваринництва також диференціюються за типом населеного пункту, до якого належить домогосподарство (міста та сільські населені пункти).
4. Для кінцевого розрахунку доходів від сільського господарства конкретного домогосподарства необхідними є дані щодо площі сільськогосподарських земельних ділянок, якими володіє домогосподарство, та кількості корів, недійної ВРХ, свиней та птиці.

XII. Алгоритм розрахунку нормативів чистого доходу від рослинництва

Чистий дохід домогосподарства з 1 га сільськогосподарської землі визначається як різниця доходів, отриманих домогосподарством від виробництва продукції рослинництва, та витрат, скорегованих на ефективну площу сільськогосподарських угідь, якими володіє домогосподарство:

$$\pi = \frac{R - C}{ES}, \quad (18)$$

$$ES = S - 0.06, \quad (19)$$

де

π – норматив чистого доходу домогосподарства з 1 га землі, грн.;

R – дохід від рослинництва в домогосподарстві, грн.;

C – витрати на ведення рослинництва в підсобному господарстві, грн.;

ES – ефективна площа сільськогосподарських угідь, га;

S – загальна площа сільськогосподарських угідь домогосподарства, га.

Для розрахунку кінцевих нормативів для кожної області знаходимо зважене середньоарифметичне значення з врахуванням статистичних ваг домогосподарств:

$$\pi_i = \frac{\sum_{j=1}^{N_i} w_j * \pi_j}{\sum_{j=1}^{N_i} w_j}, \quad (20)$$

де

i – область;

π_i – норматив чистого доходу в області i з 1 га землі, грн.;

π_j – норматив чистого доходу домогосподарства j області i з 1 га землі, грн.;

w_j – статистична вага домогосподарства j області i ;

N_i – кількість домогосподарств в області i , в яких площа ефективних угідь більша нуля.

Структуру і елементи доходів, отриманих від ведення рослинництва в підсобному господарстві, показано у Додатку 2. Сумарний дохід включає в деяких випадках дохід від самозаготівлі, наприклад, споживання хліба і хлібобулочних виробів, через неможливість

відокремлення цієї діяльності від власне рослинництва, у той час як загальні витрати не включають витрати на товари і послуги для самозаготівлі. Середній дохід у містах на 1 га становить 3 264 грн. на місяць, у селах він у п'ятеро менший і становить 622 грн. Понад 70% доходу від рослинництва отримується від вирощування овочів та картоплі. Значну частку займає продаж продуктів рослинництва, особливо в селах.

Структуру і елементи витрат на ведення рослинництва в підсобному господарстві подано у Додатку 3. Елемент «Страховання худоби, земельний податок, оренда землі тощо для ведення особистого підсобного господарства» включає витрати на ведення тваринництва (страховання худоби) через неможливість виокремити їх із загальної структури. Середні витрати на 1 га землі становлять 342 грн. на місяць у містах та 87 грн. – у селах. У всіх населених пунктах понад 95% витрат домогосподарств йде на закупівлю необхідних товарів і послуг.

Ранжування домогосподарств за рівнем доходу при розрахунку децилів проводиться на основі середньодушового сукупного доходу без урахування допомоги, яка надається з урахуванням доходу.

ХІІІ. Алгоритм розрахунку нормативів чистого доходу від тваринництва

Чистий дохід від тваринництва для кожного домогосподарства визначається як різниця доходів, отриманих домогосподарством від відгодівлі тварин в підсобному господарстві, та витрат на відгодівлю:

$$\pi = (R - C), \quad (21)$$

де

π – чистий дохід домогосподарства від ведення тваринництва, грн.,

R – дохід від тваринництва, грн.,

C – витрати на відгодівлю та утримання тварин в підсобному господарстві, грн.

Елементи доходів, отриманих від відгодівлі тварин в підсобному господарстві, показано у Додатку 4. Сумарний дохід включає в деяких випадках дохід від самозаготівлі, наприклад, споживання джему, через неможливість відокремити цю діяльність від власне виробництва меду, в той час як загальні витрати не включають витрати на товари і послуги для самозаготівлі. Середній рівень доходу у містах складає 153 грн. на місяць на 1 домогосподарство, у селах він вищий (487 грн.), оскільки тут більша кількість свійських тварин. Головними статтями доходу є продаж тварин і продуктів тваринництва, споживання м'яса, молока та яєць.

Елементи витрат від ведення тваринництва в підсобному господарстві подано у Додатку 5. Елемент «Страховання худоби, земельний податок, оренда землі тощо для ведення особистого підсобного господарства» не включено до суми витрат через неможливість виокремлення страховання худоби із загальної структури. Місячні витрати на тваринництво становлять 70 та 102 грн. у містах та селах відповідно. Більше 97% витрат – це витрати на купівлю тварин і кормів та продовольчих товарів для годування. Структура витрат приблизно однакова у містах і селах.

Всі розрахунки повинні враховувати статистичну вагу домогосподарств.

Ранжування домогосподарств за рівнем доходу при розрахунку децилів проводиться на основі середньодушового сукупного доходу без врахування допомоги, розмір якої залежить від доходу.

Домогосподарства, які отримали від'ємний чистий дохід від ведення тваринництва, не беруться до уваги при обчисленні нормативів на одиницю худоби чи птиці.

Розрахунок доходу від тваринництва на одну голову худоби чи птиці пропонується проводити на основі регресійного аналізу із застосуванням регресії без константи:

$$\pi = \sum_{j=1}^k \beta_j \cdot Q_j, \quad (22)$$

де

π – сумарний норматив чистого доходу домогосподарства в тваринництві, грн.;

k – кількість видів/порід тварин в домогосподарстві, за якими розраховується нормативу і які доступні в базі даних;

Q_j – кількість тварин j виду/породи;

β_j – норматив доходу по j виду/породі тварини.

Варіанти оцінки регресії описуються у Додатку 6.

XIV. Нормативи чистого доходу від рослинництва і тваринництва

Рослинництво

Розраховані нормативи чистого доходу від рослинництва для різних груп домогосподарств подано в таблицях 5, 6 та 7. Середнє значення нормативу чистого доходу в містах більш ніж у п'ятеро перевищує відповідну величину для сільських населених пунктів (2 917 проти 535 грн. на 1 га на місяць). Ця різниця досить суттєва і частково пояснюється вищими цінами на продукцію рослинництва в урбанізованих районах країни порівняно з сільськими територіями.

Слід зазначити, що нормативи не дуже відрізняються за групами домогосподарств, ранжованих за розміром сукупного доходу (див. таблицю 5). Мінімальний норматив чистого доходу на 1 га на місяць у містах спостерігається у найбідніших домогосподарствах (перший дециль). З ростом доходу норматив також починає зростати, але вже починаючи з п'ятого децилю тенденцію зростання змінюють почергові періоди спаду і росту. Для сільських територій чіткий взаємозв'язок між нормативом доходу і децильною групою домогосподарства відсутній. Варіація нормативів по домогосподарствах досить висока в сільських районах (середній коефіцієнт варіації 3,2), тоді як у містах – удвічі менша (1,6).

Таблиця 4. Нормативи чистого доходу від рослинництва за децилями (грн. на 1 га на місяць)

Дециль	Всі домогосподарства		Міста		Села	
	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації
1	957,8	2,4	2138,3	1,5	640,8	3,1
2	1073,7	2,8	2798,9	1,9	490,8	2,3
3	1146,0	2,4	2729,0	1,2	578,0	3,8
4	1444,0	2,2	3616,5	1,3	454,4	2,4
5	1112,1	2,4	2953,8	1,4	438,4	2,7
6	1126,3	2,4	2486,1	1,6	417,1	2,4

Дециль	Всі домогосподарства		Міста		Села	
	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації
7	1051,6	2,3	2283,0	1,4	510,2	3,3
8	1591,6	3,0	4345,4	1,9	634,9	3,3
9	1612,0	2,6	3715,6	1,6	615,8	4,0
10	1345,2	2,3	2321,2	1,8	589,8	2,9
Всі домогосподарства	1217,3	2,6	2916,9	1,6	534,5	3,2

В розрізі регіонів (таблиця 6) нормативи значно коливаються і для міської, й для сільської місцевості. В обох випадках коефіцієнт варіації нормативів по областях знаходиться в діапазоні 0,42-0,61. Мінімальний показник (Херсонська область – 847 грн.) у сім разів менший за максимальне значення (Сумська область – 6 008 грн.) для міст і у вісім разів – для сіл (186 грн. у Кіровоградській області проти 1 519 грн. у АР Крим). З огляду на такі значні коливання виникає ситуація, коли норматив для сільських населених пунктів в певній області може перевищувати норматив для міських в іншій області, що, звичайно, є малоймовірним.

Розподіляючи області на 3 групи за величиною нормативів, на рисунках 2 і 3 ми бачимо, що області з найвищими показниками розташовані на сході, крайньому заході (тільки Закарпатська область) та півдні (тільки АР Крим) України. Найнижчі нормативи спостерігаються в більшості західних і центральних областей для міст та західних, центральних і південних областей для сіл. Нормативи північних областей України мають середні значення порівняно з усіма іншими регіонами.

На основі таблиці 7 можемо зробити висновок, що нормативи зберігають високий рівень коливань в розрізі областей і для різних найбільш необхідних груп населення.

Таблиця 5. Нормативи чистого доходу від рослинництва по областях і типах населених пунктів (грн. на 1 га на місяць)

Область	Всі домогосподарства		Міста		Села	
	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації
АР Крим	1609,9	3,0	3348,5	0,7	1519,3	3,2
Вінницька	721,2	2,2	2361,6	1,2	387,0	2,2
Волинська	880,1	2,1	2100,4	1,4	466,5	1,9
Дніпропетровська	1437,4	2,4	2639,7	1,8	589,2	2,7
Донецька	1524,7	1,5	2162,5	1,2	857,6	2,2
Житомирська	1331,7	2,7	3811,2	1,5	273,9	1,3
Закарпатська	1806,8	2,1	5559,3	1,2	1260,2	2,3
Запорізька	1999,5	2,1	3409,6	1,5	1049,9	2,8
Івано-Франківська	420,9	2,1	1198,4	1,8	296,4	1,0
Київська	1147,7	2,1	2631,5	1,4	474,5	1,7
Кіровоградська	567,5	2,7	1461,1	1,7	189,4	3,2
Луганська	1996,0	1,8	2689,4	1,5	1009,5	2,5
Львівська	682,8	1,7	1427,1	1,0	534,7	1,9
Миколаївська	901,0	2,7	2240,9	1,7	215,4	2,0
Одеська	894,8	2,7	2234,3	1,5	511,6	3,7
Полтавська	1499,8	2,6	4561,6	1,3	633,9	4,1
Рівненська	955,5	1,8	2874,0	1,0	404,0	0,8
Сумська	2408,3	2,2	6007,7	1,2	278,1	1,8
Тернопільська	621,8	2,5	2841,8	1,1	256,1	1,7
Харківська	2424,0	1,8	4335,3	1,3	671,3	1,8
Херсонська	448,2	5,7	846,9	5,4	279,2	2,5
Хмельницька	1143,3	3,3	3889,0	1,8	239,4	2,0
Черкаська	922,3	1,7	2131,0	1,0	571,9	2,0
Чернівецька	592,1	1,8	1704,0	1,0	255,9	1,6
Чернігівська	1216,7	3,6	3160,0	2,4	388,5	1,7
Київ	2890,8	-	2890,8	-	-	-
Україна	1217,3	2,6	2916,9	1,6	534,5	3,2

Таблиця 6. Нормативи чистого доходу від рослинництва для областей та груп домогосподарств за доходом (грн. на 1 га на місяць)

Область	20% найбідніших домогосподарств		40% найбідніших домогосподарств		60% найбідніших домогосподарств		80% найбідніших домогосподарств		Всі домогосподарства	
	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації
АР Крим	1920,1	2,3	1741,1	2,9	1554,9	2,9	1467,4	2,9	1609,9	3,0
Вінницька	615,4	1,5	762,1	2,1	643,4	2,3	720,5	2,2	721,2	2,2
Волинська	904,8	1,2	1008,2	2,2	972,6	2,1	904,5	2,0	880,1	2,1
Дніпропетровська	1349,6	2,8	1986,8	2,2	1616,1	2,2	1535,9	2,4	1437,4	2,4
Донецька	946,0	1,4	1399,1	1,4	1453,6	1,5	1628,8	1,5	1524,7	1,5
Житомирська	745,2	2,4	916,4	2,6	1010,9	2,4	1165,5	2,6	1331,7	2,7
Закарпатська	1478,5	1,8	1480,2	1,5	1496,4	1,7	1764,0	1,9	1806,8	2,1
Запорізька	1161,1	1,7	1560,2	1,7	1434,2	1,9	1697,5	2,1	1999,5	2,1
Івано-Франківська	520,1	1,6	429,7	1,4	405,4	1,4	392,0	1,3	420,9	2,1
Київська	1071,6	1,2	1825,3	1,9	1506,6	1,9	1291,1	2,0	1147,7	2,1
Кіровоградська	479,9	2,6	548,9	2,5	579,9	2,5	513,6	2,7	567,5	2,7
Луганська	1225,3	1,1	1606,8	1,3	2066,0	1,8	1892,0	1,8	1996,0	1,8
Львівська	1154,2	1,5	902,7	1,6	730,9	1,6	687,0	1,7	682,8	1,7
Миколаївська	798,7	2,0	989,8	1,6	936,7	1,9	1005,4	2,5	901,0	2,7
Одеська	401,1	3,1	360,4	2,9	465,8	2,5	601,3	2,4	894,8	2,7
Полтавська	2773,0	2,1	2298,5	2,2	1761,3	2,5	1482,7	2,6	1499,8	2,6
Рівненська	592,9	0,9	669,2	1,2	855,9	1,7	1004,8	1,9	955,5	1,8
Сумська	3467,4	2,0	2689,4	2,0	2550,3	2,1	2279,0	2,2	2408,3	2,2
Тернопільська	440,5	1,6	464,6	2,3	553,9	2,5	549,2	2,4	621,8	2,5
Харківська	2135,7	2,3	2286,9	2,0	2398,4	1,8	2402,9	1,8	2424,0	1,8
Херсонська	0	0	315,3	10,5	446,1	6,6	453,5	6,0	448,2	5,7
Хмельницька	970,2	1,8	1101,9	2,2	932,7	2,4	1174,3	3,4	1143,3	3,3
Черкаська	743,4	1,5	964,0	1,6	879,1	1,6	886,0	1,6	922,3	1,7
Чернівецька	466,2	1,1	495,9	1,9	500,6	1,8	562,2	1,8	592,1	1,8
Чернігівська	708,8	1,1	856,9	1,4	1045,6	1,9	1283,5	3,6	1216,7	3,6
Київ	.	.	.	.	.	.	2890,8	.	2890,8	.
Україна	1007,8	2,6	1147,6	2,4	1138,5	2,4	1173,4	2,5	1217,3	2,6

Рисунок 2. Нормативи чистого доходу від рослинництва для міських населених пунктів по областях України (грн. на 1 га на місяць)

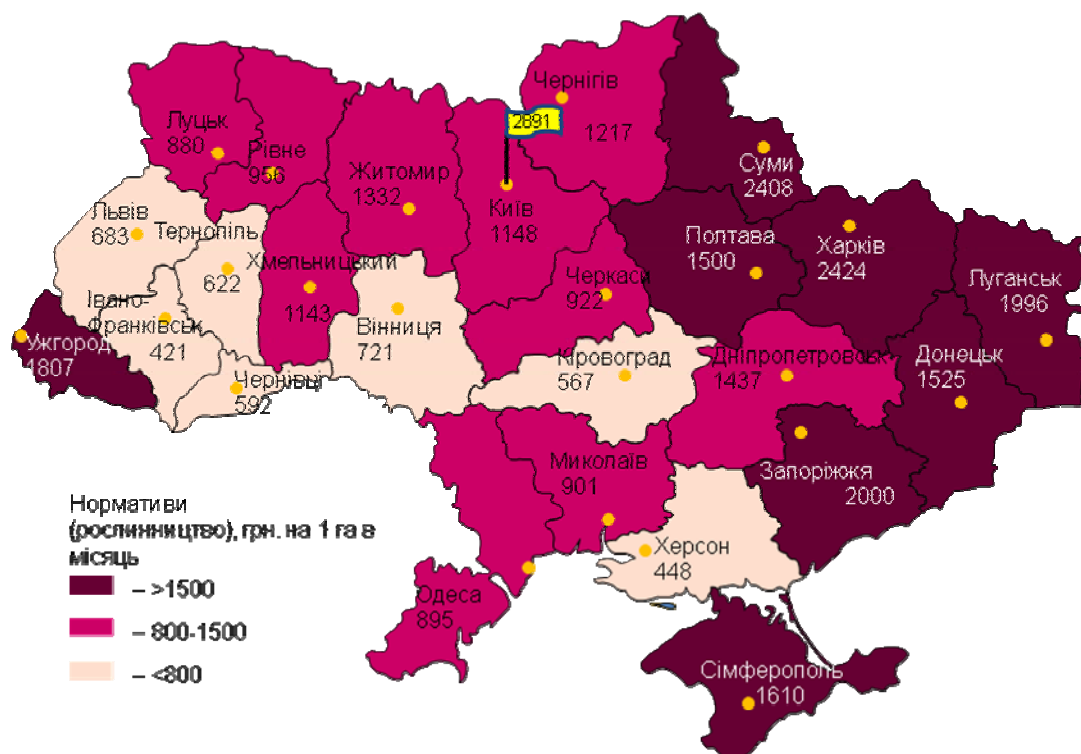
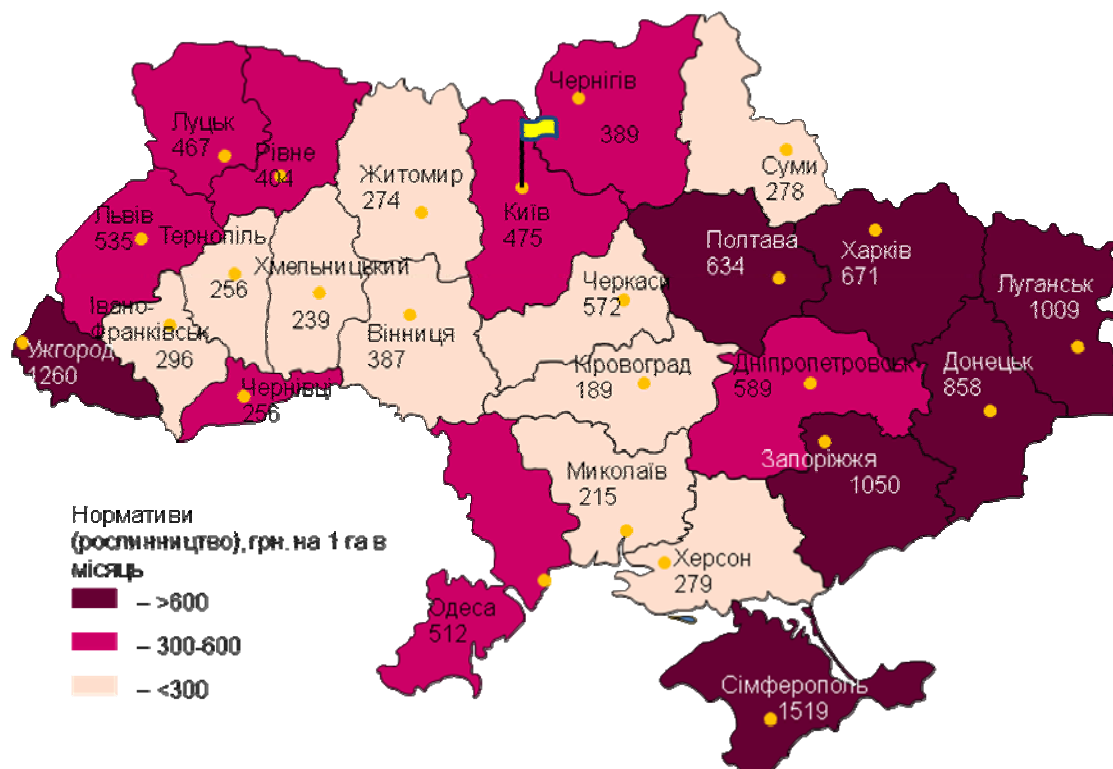

Рисунок 3. Нормативи чистого доходу від рослинництва для сільських населених пунктів по областях України (грн. на 1 га на місяць)

Тваринництво

Розраховані нормативи чистого доходу від тваринництва для різних груп домогосподарств подано в таблиці 8¹. Для практичного використання рекомендується враховувати нормативи для корів, биків та волів (як недійної ВРХ), свиней та птиці. За результатами оцінки, чистий місячний дохід на одну корову в селі становить 387 грн., а у місті він виявився на 4 % нижчим – 372 грн. На відміну від даного нормативу чистого доходу, показники для недійної ВРХ, свиней та птиці суттєво відрізняються для міст та сіл. Зокрема розрахунки показують, що одна голова недійної ВРХ приносить у місті уп'ятеро більший дохід, аніж у селі (150 та 30 грн. відповідно грн.). Дещо менший розрив спостерігається у нормативах для свиней (40 грн. у селах і 83 грн. у містах). Цілком протилежна ситуація щодо птиці: тут дохід у сільській місцевості майже у два рази перевищує дохід у містах.

Таблиця 7. Нормативи чистого доходу від тваринництва (грн. на 1 голову худоби чи птиці на місяць)

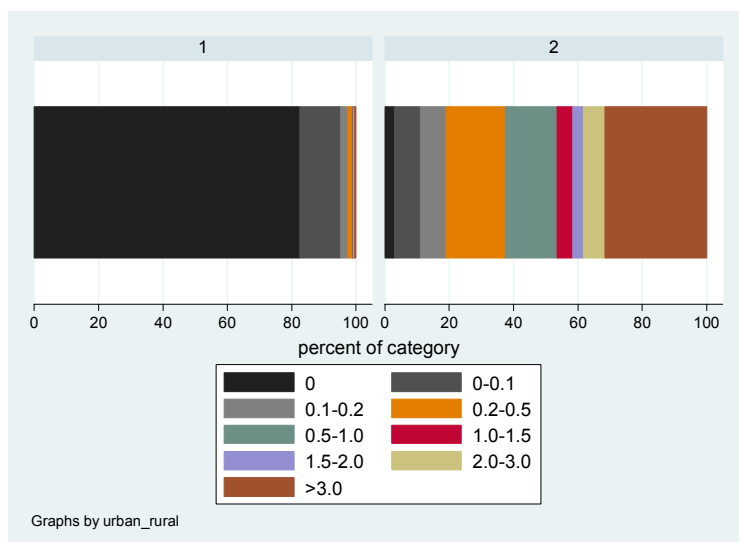
Вид/порода тварини	Всі домогосподарства	Міста	Села
Корови	388,8	371,5	386,9
Бики, воли	41,7	150,0	29,6
Молодняк ВРХ	32,8	173,9	27,9
Свині	44,6	83,1	40,3
Вівці	20,9	0,0	21,2
Кози	11,6	29,5	4,4
Коні	0,0	338,3	0,0
Кролі	5,9	0,0	7,7
Нутрії і т. ін.	1,1	1,3	1,1
Птиця всіх видів	6,0	3,3	6,4
Бджолосім'ї	15,0	15,4	15,0

XV. Нормативи чистого доходу від рослинництва: нелінійний підхід

Розраховані нормативи чистого доходу в рослинництві для різних груп домогосподарств, які подано в таблицях 5, 6 та 7, є дуже волатильними. Однією з причин великих коливань є ефект спадної віддачі від різноманітності: при невеликих посівних площах домогосподарство вирощує продукти, які є найбільш прибутковими, наприклад, овочі. Коли ефективна площа сільгоспугідь зростає, домогосподарство починає вирощувати менш прибуткові культури: картоплю, пізніше кукурудзу, зерно, соняшник і т.д. Як результат, при розрахунку нормативів на 1 га, домогосподарства з невеликими площами угідь мають значно вищі показники чистого доходу, ніж домогосподарства з великою площею угідь. Структура земельних угідь домогосподарств показана на рисунку 4.

¹ Розрахунок проводився загалом для України, а не в розрізі областей, оскільки кількість домогосподарств, в яких є тварини, в середньому у кожній області становить 150 одиниць, чого може бути недостатньо для якісної оцінки регресії.

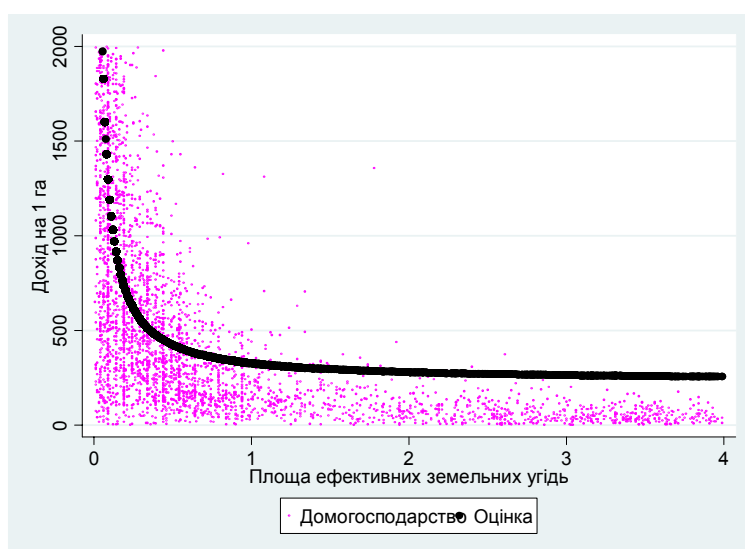
Рисунок 4. Структура домогосподарств за площею ефективних земельних угідь (га)

*) 1 – міста, 2 – села

Залежність чистого доходу домогосподарства на 1 га від площі угідь показано на рисунку 5.

Рисунок 5. Чистий дохід домогосподарства на 1 га за площею ефективних земельних угідь (грн.)

Як видно з рисунка 5, норматив чистого доходу є спадною функцією від ефективної площі угідь:

$$\pi = \alpha + \frac{\beta}{ES}, \quad (23)$$

де

π – норматив чистого доходу домогосподарства;

ES – ефективна площа земельних угідь;

α, β – коефіцієнти.

Оцінка регресії проводиться аналогічно до підходів, описаних у Додатку 6:

$$\pi = 230.15 + \frac{95.97}{ES} \quad \text{- для всіх типів населених пунктів,} \quad (24)$$

$$\pi = 591.14 + \frac{65.80}{ES} \quad \text{- для міст,} \quad (25)$$

$$\pi = 79.72 + \frac{130.30}{ES} - \text{для сіл.} \quad (26)$$

Якщо розрахувати нормативи для земельних ділянок за групами площ звичайним методом, то отримаємо наступні результати (таблиця 9 та 10). Попри поділ домогосподарств за площею сільгоспугідь, варіація в розрізі областей залишається все ще великою як для міст, так і для сіл. Окрім того, в обох випадках спостерігається чітка тенденція до зменшення нормативів при зростанні площі земельних ділянок.

Таблиця 9. Нормативи чистого доходу від рослинництва у міській місцевості по областях і за розміром земельних ділянок (грн. на 1 га)

Область	<0,5 га		0,5-1 га		1-1,5 га		1,5-2 га		>2 га		Загальні нормативи	
	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації
АРК	3348,5	0,7									3348,5	0,7
Вінницька	2361,6	1,2									2361,6	1,2
Волинська	2192,5	1,4	652,6	0,3							2100,4	1,4
Дніпропетровська	3068,6	1,7	523,2	0,9	122,1	.			53,6	0,4	2639,7	1,8
Донецька	2205,1	1,2							14,9	0,5	2162,5	1,2
Житомирська	4140,2	1,4	256,3	.					88,0	1,1	3811,2	1,5
Закарпатська	5559,3	1,2									5559,3	1,2
Запорізька	3681,7	1,5							7,9	1,4	3409,6	1,5
Івано-Франківська	1360,0	1,7	474,6	0,3	194,9	.					1198,4	1,8
Київська	2693,4	1,4			85,5	.			34,1	.	2631,5	1,4
Кіровоградська	2015,7	1,3					63,0	.	28,4	1,1	1461,1	1,7
Луганська	2689,4	1,5									2689,4	1,5
Львівська	1565,1	0,9	493,6	0,5					46,2	.	1427,1	1,0
Миколаївська	2554,8	1,6	0,0	.			1,2	.	7,5	1,4	2240,9	1,7
Одеська	2389,5	1,5							3,9	2,5	2234,3	1,5
Полтавська	4561,6	1,3									4561,6	1,3
Рівненська	2969,5	1,0							5,2	.	2874,0	1,0

Область	<0,5 га		0,5-1 га		1-1,5 га		1,5-2 га		>2 га		Загальні нормативи	
	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації
Сумська	6247,5	1,2			217,6	.			32,8	0,0	6007,7	1,2
Тернопільська	3033,6	1,1			89,7	0,6					2841,8	1,1
Харківська	4355,5	1,3							33,0	.	4335,3	1,3
Херсонська	1234,3	4,5	341,8	2,4	-2,4	.	122,3	1,4	7,6	7,3	846,9	5,4
Хмельницька	3889,0	1,8					114,9	.			3889,0	1,8
Черкаська	2388,5	0,9	558,1	.	169,6	0,1			16,0	1,5	2131,0	1,0
Чернівецька	1835,1	0,9	282,0	0,1	154,4	0,4					1704,0	1,0
Чернігівська	3189,9	2,4	303,1	.							3160,0	2,4
Севастополь	337,2	2,5	204,5	.							328,2	2,5
Київ	2890,8	.									2890,8	.
Україна	3115,5	1,6	420,0	0,9	135,9	0,5	91,7	1,2	28,4	1,5	2916,9	1,6
Коефіцієнт варіації в розрізі областей	0,44		0,48		0,51		0,64		0,84		0,47	

Таблиця 8. Нормативи чистого доходу від рослинництва в сільській місцевості по областях і за розміром земельних ділянок (грн. на 1 га)

Область	<0,5 га		0,5-1 га		1-1,5 га		1,5-2 га		>2 га		Загальні нормативи	
	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації
АРК	2976,3	2,2	159,8	0,7	64,8	.			30,8	1,5	934,3	3,8
Вінницька	1024,3	1,2	200,0	0,8	87,9	1,1	59,9	0,8	45,1	0,8	2063,7	4,7
Волинська	1204,1	1,3	302,3	0,9	242,6	0,6	168,9	0,7	107,4	0,4	467,8	1,3
Дніпропетровська	1413,6	1,6	391,6	0,5	244,4	.	137,4	.	35,6	1,2	1162,1	3,1

Область	<0,5 га		0,5-1 га		1-1,5 га		1,5-2 га		>2 га		Загальні нормативи	
	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації
Донецька	1598,0	1,5	445,3	.	1312,1	.			41,6	2,4	850,2	3,7
Житомирська	520,2	0,9	195,3	0,7	164,6	0,9	158,5	0,8	31,0	1,0	533,9	2,5
Закарпатська	2183,0	1,7	352,4	0,7	123,6	1,0	107,9	1,3	76,7	1,4	1373,4	2,1
Запорізька	3049,2	1,5	330,0	1,1	329,6	0,0	289,1	.	14,4	0,9	508,9	3,4
Івано-Франківська	540,2	0,7	242,4	0,8	134,0	0,6	51,5	0,5	110,5	0,8	647,9	2,9
Київська	927,0	1,1	234,9	0,7	190,7	0,4			48,0	0,6	575,3	2,3
Кіровоградська	505,9	2,0	162,6	0,9	55,1	0,2	33,8	2,1	17,6	1,1	234,5	3,0
Луганська	2083,9	1,6	328,0	0,6	216,4	0,1	154,2	0,4	45,5	1,0	663,1	2,1
Львівська	1045,7	1,5	317,6	0,6	166,7	0,8	112,4	0,9	100,9	0,9	628,0	1,6
Миколаївська	759,4	0,8	274,2	1,2	185,3	.	75,9	0,8	22,1	1,1	343,9	3,8
Одеська	1429,0	2,1	193,7	0,4	78,9	0,6	28,5	0,4	34,4	2,1	463,2	3,0
Полтавська	2233,6	2,2	425,0	0,4	159,3	0,8	111,8	0,4	47,1	0,7	602,6	3,4
Рівненська	646,7	0,6	308,5	0,6	234,9	0,7	116,4	0,7	114,0	0,5	1125,8	2,9
Сумська	939,1	0,7	351,1	0,4	273,7	0,4	90,8	.	46,7	0,9	370,5	2,2
Тернопільська	329,1	0,9	227,6	2,0	194,8	0,8	420,8	2,4	56,7	0,8	347,7	1,9
Харківська	1446,8	1,0	383,6	0,3	154,3	0,5			37,2	0,7	993,1	2,0
Херсонська	784,7	1,4	290,1	1,9	139,8	0,7	31,0	0,5	15,5	1,4	578,5	4,0
Хмельницька	717,2	0,9	198,1	0,7	62,5	0,6	56,5	0,7	42,1	1,0	480,4	4,1
Черкаська	1346,5	1,2	425,8	0,7	274,2	1,1	80,3	0,4	60,1	0,6	1224,0	4,0
Чернівецька	560,0	1,1	225,1	0,6	154,6	0,6	139,8	1,9	33,8	1,6	562,1	3,5
Чернігівська	889,4	1,0	227,5	0,6	81,4	0,3	-3,0	-46,0	39,1	0,9	692,6	3,0
Севастополь	1291,3	2,1	271,8	0,9	172,1	0,9	136,4	2,5	40,6	1,2	.	.
Київ											.	.
Україна	1951,1	2,8	257,4	1,0	169,2	0,9	133,5	2,6	39,9	1,2	782,3	4,4

Область	<0,5 га		0,5-1 га		1-1,5 га		1,5-2 га		>2 га		Загальні нормативи	
	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації	Середнє арифметичне	Коефіцієнт варіації
Коефіцієнт варіації в розрізі областей	0,58		0,29		1,09		0,78		0,57		0,54	

Метод 3: Розрахунок нормативів на основі порівняння споживчих кошків

Припускається, що мінімально необхідний рівень доходу для однієї особи може бути отримано з 2 га землі (припускається також, що сюди входить нормативний дохід від тваринництва). На основі рівня забезпечення прожиткового мінімуму (розрахунки в таблиці 11), що використовується для обчислення допомоги малозабезпеченим сім'ям (ДСД), визначаємо мінімальний дохід, враховуючи частку певних типів сімей у загальній кількості сімей (обчислюється на основі ОУЖД):

$$70\% * 133 + 15\% * 151 + 10\% * 160 + 3\% * 262 = 140 \quad (27)$$

Таблиця 9. Рівень забезпечення прожиткового мінімуму, що використовується для розрахунку допомоги малозабезпеченим сім'ям, для різних типів сімей, грн.

Тип сім'ї	1 особа	2-особи	2+1	2+2	2+3 (1 дитина 0-6 років, 2 дитини старші 6 років)
Мінімум на 1 сім'ю	133	266	454	641	1312
Мінімум на 1 члена домогосподарства	133	133	151	160	262

Отже, 2 га землі дозволяють отримати 140 грн. на місяць. Відповідно, норматив для 1 га становитиме 70 грн. на місяць. Припускаючи, що нормативний дохід на 20% вищий у містах, ніж у селах, отримаємо 70 грн. для сіл і 84 грн. для міст.

Вплив застосування нормативів доходу від сільськогосподарської діяльності на соціальні програми

Припускається, що домогосподарствам необхідно 0,06 га землі для розміщення будинку, тобто нормативи розраховувалися для площі землі, яка перевищує 6 соток.

Якщо всі члени сім'ї мають вік понад 70 років, то дохід від провадження сільськогосподарської діяльності не нараховується, оскільки люди такого віку швидше за все не можуть самостійно вести власне підсобне господарство. Як показує аналіз (Додаток 7, таблиці Д7.1 та Д7.2), третина домогосподарств, які отримують субсидії на ЖКП, складаються із членів віком понад 70 років. Водночас, такі домогосподарства практично не претендують на допомогу малозабезпеченим сім'ям.

Застосування нормативів доходу від рослинництва та тваринництва збільшує сукупний дохід сім'ї/домогосподарства, впливаючи на можливість отримання субсидій на ЖКП і ДСД. Для

кожного із описаних трьох методів розглянемо сценарій впровадження нормативів при наданні субсидій та по два сценарії – при наданні ДСД:

скасування обмеження на площу земельних ділянок у розмірі 0,6 га, при якому сім'я може звертатися за ДСД, + запровадження нормативів та

збереження критерію 0,6 га + запровадження нормативів

і сценарій скасування критерію 0,6 га без запровадження нормативів.

Субсидії на житлово-комунальні послуги та паливо

Розглянемо сценарій впровадження нормативів від сільськогосподарської діяльності для дооцінки доходів домогосподарств. Результати запровадження нормативів, розрахованих на основі статистичної звітності, на основі ОУЖД та методу порівняння, є схожими.

Перший метод (див. додаток 8, таблиця Д8.1) призводить до щомісячного зменшення витрат на субсидії на 9,1 млн. грн., або 26,5%: з 34,7 млн. до 25,5 млн. грн. 34% домогосподарств будуть повністю виключені з програми субсидування, а 8% отримуватимуть менший розмір субсидії. В середньому 40% домогосподарств з дітьми та майже всі багатодітні сім'ї отримуватимуть менший розмір субсидії. Також реформа позначиться на домогосподарствах, у складі яких є пенсіонери. У даному випадку, як видно з рисунка Д9.5, субсидію буде зменшено в першу чергу найзаможнішим домогосподарствам. Реформа найбільше зачіпає домогосподарства у селах (89% отримуватимуть меншу субсидію або не отримуватимуть взагалі) та значно менше – у містах (17%).

Другий метод, що базується на використанні нормативів, розрахованих на основі даних ОУЖД, призводить до зменшення видатків (Додаток 8, таблиця Д8.2) на виплату субсидій до 24,8 млн. грн. на місяць, або на 28,5%. Порівняно з методом 1, з програми буде виключена більша кількість отримувачів субсидій – 39%, в той час як розмір допомоги буде зменшено тільки 4% отримувачів. Багато вразливих категорій домогосподарств, як і в попередньому випадку, можуть отримувати меншу або нульову субсидію. Знову ж таки, велика кількість домогосподарств, на які вплине запровадження нормативів, – 70% – розміщені в сільських поселеннях і лише 30% сконцентровані у містах.

Третій метод (Додаток 8, таблиця Д8.3) найменше змінює нинішній стан субсидування. Видатки на субсидії зменшаться на 7,6 млн. грн. щомісячно, або на 22%. 69% домогосподарств продовжуватимуть отримувати субсидії. Більшість із них отримуватиме її у розмірах, які були встановлені до реформи. Найбільше програма вплине на сільські домогосподарства, менше – на міські. Впливу зазнають вразливі категорії населення: приблизно 40% сім'ям з дітьми та значній частині пенсіонерів розмір субсидії буде зменшено.

Допомога малозабезпеченим сім'ям

На призначення допомоги малозабезпеченим сім'ям впливає розмір земельних ділянок (на даний момент існує обмеження на площу земельних ділянок у розмірі 0,6 га, при якому сім'я може звертатися за ДСД) та можливе введення нормативів. На основі цього розглянемо три можливі сценарії:

- i) «нульовий сценарій» – скасування критерію 0,6 га;
- ii) «стандартний сценарій» – скасування критерію 0,6 га та запровадження нормативів;
- iii) «розширений сценарій» – збереження критерію 0,6 га та запровадження нормативів.

Зняття критерію 0,6 га призводить до більш ніж подвійного зростання місячних видатків на виплату допомоги (з 53 до 111 млн. грн.), що показано в Додатку 7, таблиці Д7.2 та Д7.3.

Відповідно, загальна кількість отримувачів допомоги приблизно подвоюється, а кількість багатодітних сімей та сімей, у складі яких є пенсіонери, серед них зростає на 50%. Сценарій практично не має впливу на міські домогосподарства, а кількість отримувачів допомоги в селах зростає на 88%.

При запровадженні «стандартного сценарію» (Додаток 12, таблиця Д12.1, Додаток 13, таблиця Д13.1) значно зменшується загальна сума допомоги домогосподарствам: з 53 млн. грн. до 32 млн. грн. (у разі застосування нормативів на основі статистичних даних) та до 20 млн. грн. (при застосуванні нормативів на основі ОУЖД). Вразливі групи населення зазнають значного впливу програми, хоча дана програма впливає в першу чергу на заможні сім'ї: більшість виключених із програми сімей належить до другого сентилу. З іншого боку, метод 3 (Додаток 14, таблиця Д14.1), навпаки, призводить до збільшення видатків до 72 млн. грн. на місяць та зростання кількості отримувачів допомоги. Більшість із них – це сільські мешканці.

Перехід від «стандартного» до «розширеного» сценарію зі збереженням критерію 0,6 га (Додаток 12, таблиця Д12.2, Додаток 13, таблиця Д13.2) призводить до ще більшого скорочення видатків на допомогу та кількості її отримувачів. При застосуванні нормативів, обчислених на основі методів 1 та 2, місячна сума видатків на допомогу скорочується до 30 та 18 млн. грн. відповідно, або на 43% та 66%. Порівняно зі «стандартним сценарієм» загальна сума допомоги зменшується на 2 млн. грн., а кількість отримувачів практично не змінюється. При застосуванні нормативів, обчислених на основі методу порівняння, місячний розмір видатків на допомогу зменшується до 43,5 млн. грн. (на 18%), на чверть зменшується кількість отримувачів допомоги (Додаток 14, таблиця Д14.2). Найбільший вплив реформа чинить на сільські домогосподарства.

Підсумовуючи, слід зазначити, що кожен сценарій, що ґрунтується на відповідному методі, має значний вплив на добробут домогосподарств, особливо у сільській місцевості. Порівняно із поточною ситуацією, найбільші зміни спричинять реформи, що ґрунтуються на нормативах, обчислених на основі ОУЖД (за методом 2), оскільки значення нормативів у цьому разі найвищі, тоді як найменші – при застосуванні методу 3 (метод споживчого кошику). Майже в усіх випадках (Додатки 9-11) з програм виключаються переважно домогосподарства із середнім рівнем доходу, і менше – найбідніші (їх доходи настільки малі, що навіть після дооцінки доходу від сільськогосподарської діяльності домогосподарства мають можливість отримувати субсидії та допомоги) та найбагатші (вони отримували допомогу у значно менших обсягах, ніж бідніші верстви). Також в багатьох випадках зачіпаються вразливі верстви населення.

Порівняння нормативів чистого доходу, розрахованих на основі статистичних даних, бази даних ОУЖД та методу порівняння

Нормативи доходу від рослинництва, що розраховані на основі даних статистичної звітності, є на порядок меншими від відповідних значень, отриманих на основі бази ОУЖД (див. рисунки 6 та 7). Наслідком такої відмінності є те, що при використанні нормативів на основі ОУЖД частка доходу від рослинництва у домогосподарствах є значно більшою (рис. 9), ніж при застосуванні нормативів на основі статистичної звітності (рис. 8). Щодо тваринництва, то нормативи в обох випадках є співмірними. Нормативи, розраховані методом порівняння, є сталими – 70 грн. для сіл та 84 грн. на 1 га на місяць для міст.

Рисунок 6. Порівняння нормативів доходу від рослинництва по областях України, обчислених на основі даних статистичної звітності та для сіл на основі ОУЖД

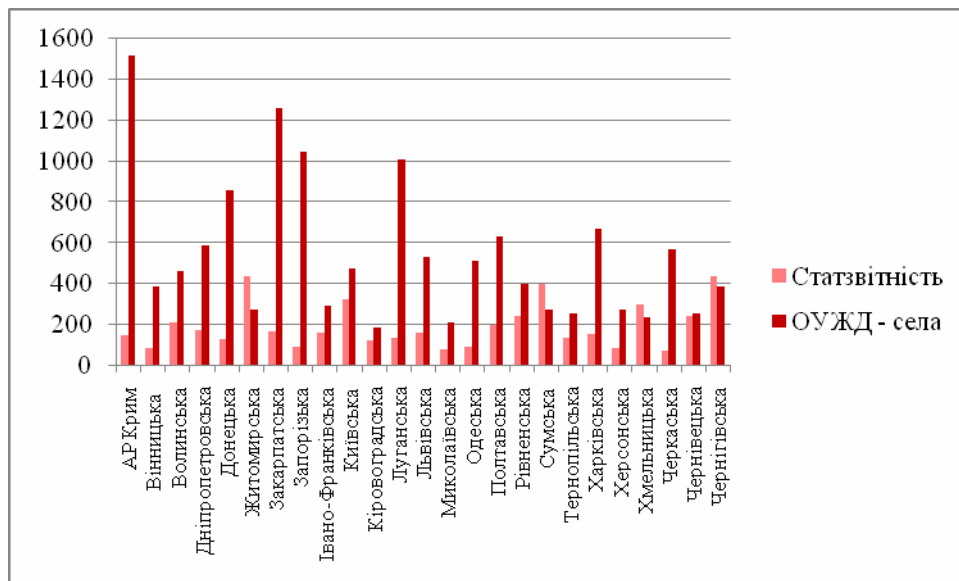

Рисунок 7. Порівняння нормативів доходу від рослинництва для сільської та міської місцевості, обчислених на основі даних ОУЖД, по областях України

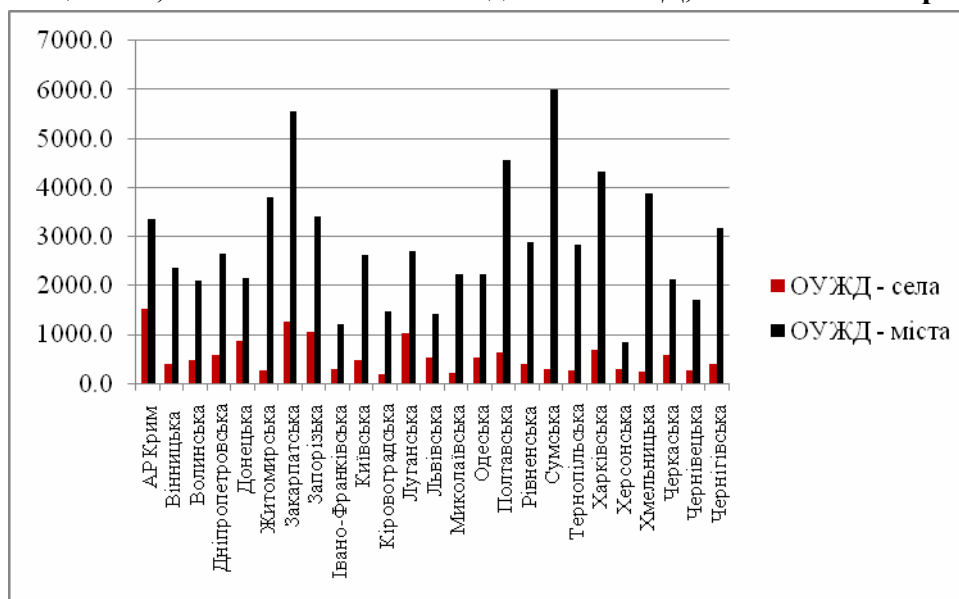

Рисунок 8. Структура доходів домогосподарств при застосуванні нормативів, обчислених на основі даних статистичної звітності

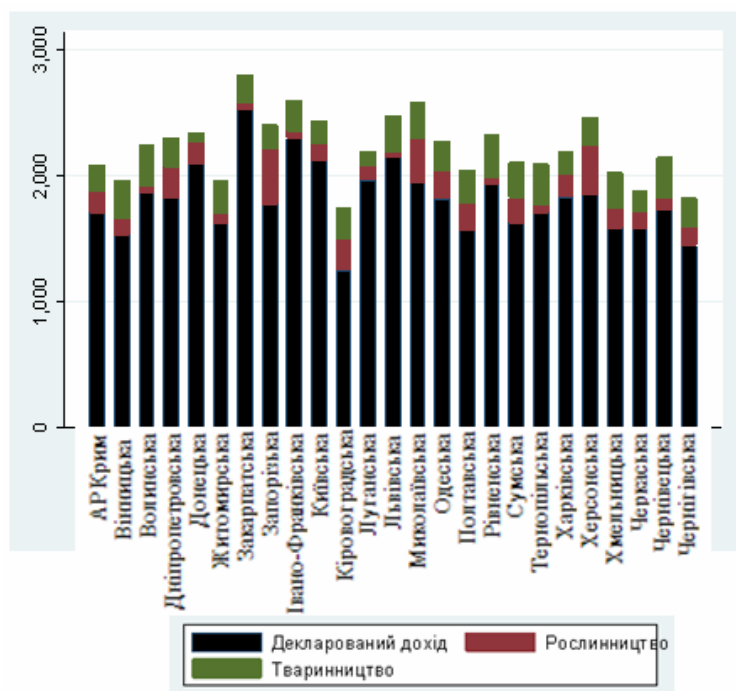
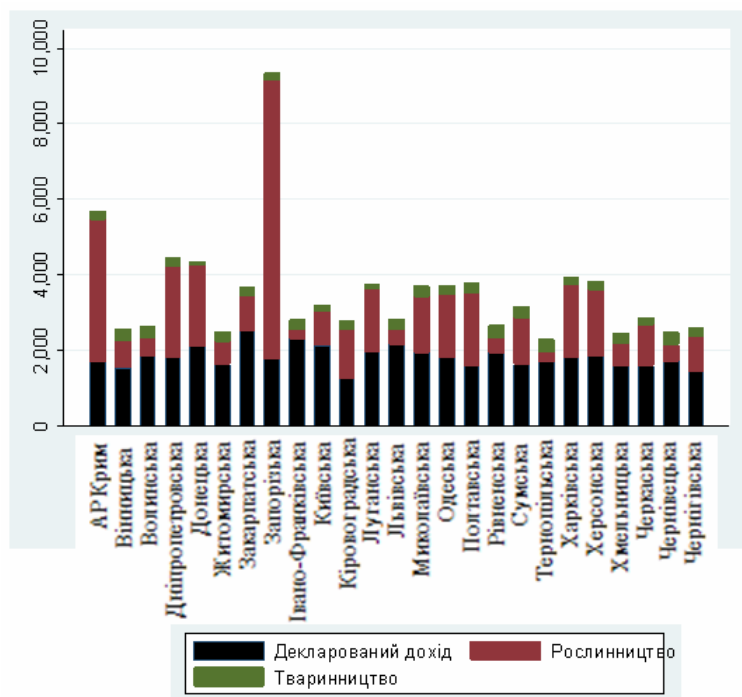

Рисунок 9. Структура доходів домогосподарств при застосуванні нормативів, обчислених на основі даних ОУЖД

Попри значну переоцінку, нормативи, розраховані на основі даних ОУЖД, можна диференціювати для міської та сільської місцевості. Ця диференціація є важливою, оскільки ціни на продукцію сільського господарства значно відрізняються у місті та селі. Крім того, ці нормативи краще відображають регіональні відмінності, ніж відповідні показники, обчислені на основі статистичної звітності: останні трактують східні області України як регіони з низькими значеннями, що є малоімовірним для індустріальної зони. Також з концептуальної точки зору розрахунок на основі ОУЖД дозволяє отримати ближчі до реальності нормативи,

ніж розрахунок на основі статистичної звітності, оскільки у першому випадку нормативи базуються на фактичних даних домогосподарств, тимчасом як у другому використовуються агреговані дані, що часом спираються на статистику підприємств, а не домогосподарств. Нормативи, розраховані за методом порівняння, є дуже простими у розрахунку, але недиференційованими і надто узагальненими (включають дохід від рослинництва і тваринництва). Підсумковий аналіз порівняння нормативів відображено у таблиці 12.

Таблиця 12. Порівняння нормативів, розрахованих з використанням трьох методів

Критерій	Метод 1: Статистична звітність	Метод 2: ОУЖД	Метод 3: Порівняння
Складність розрахунку	Достатньо простий метод розрахунку, що ґрунтується на обчисленні прибутку від різних видів діяльності за наявності сумарного доходу і витрат	Складний метод розрахунку. Вимагає роботи з базою даних, застосування статистичних пакетів та методів оптимізації. Оцінка часто багатокрокова, необхідно застосовувати різні методики	Даний метод є найпростішим у разі визначення основи порівняння. Якщо основа порівняння не визначена, то задача ускладнюється
Доступність даних	Бракує частини необхідних даних, використовуються наближені показники	Дані є легкодоступними	Не потребує даних
Новизна даних	Лаг в один рік	Лаг в один-два роки	Не потребує даних
Точність даних	Низька	Середня-висока	Не потребує даних
Ступінь диференціації нормативів	Диференціація на рівні областей	Глибока диференціація на рівні областей, населених пунктів тощо	Диференціація низька і вимагає додаткових припущень
Величина нормативів	Ймовірно, найбільш адекватна	Ймовірно, дуже завищені нормативи	Імовірно, занижена через низький рівень мінімальної допомоги
Волатильність нормативів	Висока	Дуже висока	Практично нульова
Регіональний розподіл	Неточний, найбільші нормативи отримано для північних областей, що в реальності є малоімовірним	Точніший, нормативи вищі у східних областях, Закарпатській області й АР Крим	Відсутній
Вплив на реформування соціальної допомоги (симуляція)	Значний	Дуже значний	Найменш значний

Додатки

Додаток 1. Перелік сільськогосподарських культур

Таблиця Д1. Сільськогосподарські культури, на основі яких пропонується обчислювати норматив чистого доходу

Пшениця
Кукурудза
Соняшник
Овочі відкритого ґрунту
Овочі закритого ґрунту
Картопля
Цукровий буряк
Плодово-ягідні насадження

*) Дані культури займають близько 63% посівних площ.

Додаток 2. Дохід від рослинництва

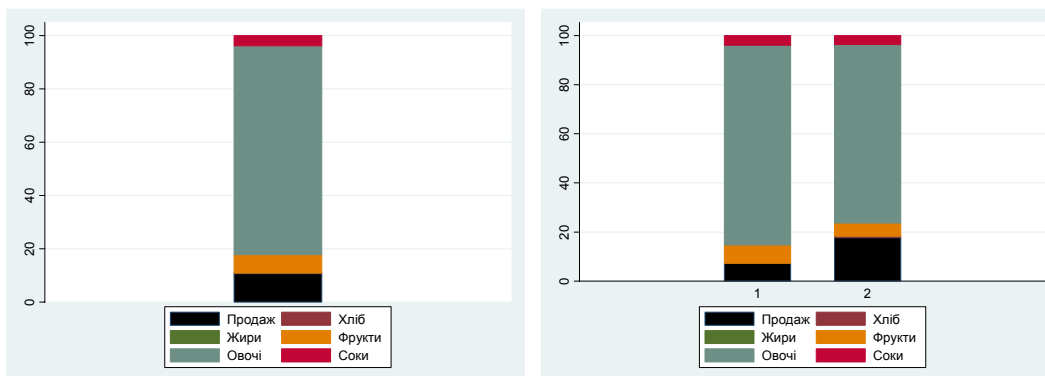
Таблиця Д2.1. Елементи доходу домогосподарств, отриманого від ведення рослинництва

Код змінної в базі даних	Елементи доходу
INC3_1	Дохід від продажу продуктів рослинництва
FO0111	Хліб і хлібопродукти
FO01153, FO01154	Олія і жири (рослинного походження)
FO0116	Фрукти
FO0117	Овочі, включаючи картоплю та інші бульбові коренеплоди; гриби
FO0122	Мінеральна вода, безалкогольні напої та соки

Таблиця Д2.2. Структура доходу домогосподарств, отриманого від ведення рослинництва (грн. на 1 га на місяць)

Елементи доходу	В середньому на 1 домогосподарство, яке володіє землею, на 1 га		
	Всі домогосподарства	Міста	Села
Дохід від продажу продуктів рослинництва	135	202	108
Хліб і хлібопродукти	2	1	3
Олія і жири (рослинного походження)	0	0	0
Фрукти	101	267	34
Овочі, включаючи картоплю та інші бульбові коренеплоди; гриби	1087	2660	455
Мінеральна вода, безалкогольні напої та соки	53	134	21
Загалом	1379	3264	622

Рисунок Д2.1. Структура доходу, отриманого від ведення рослинництва в підсобному господарстві, на 1 га на місяць (%)

*) 1 – міста, 2 – села

Додаток 3. Витрати на ведення рослинництва

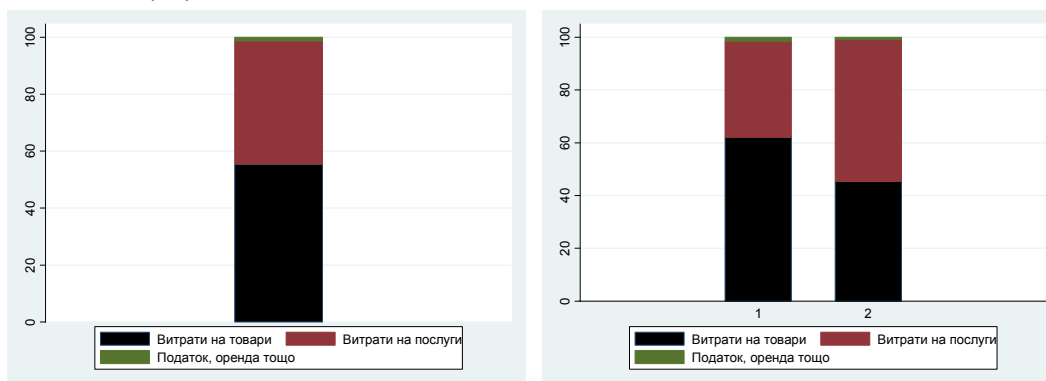
Таблиця Д3.1. Елементи витрат на ведення рослинництва в домогосподарствах

Код змінної в базі даних	Елементи витрат
N01111	Товари для ведення особистого підсобного господарства для робіт у рослинництві
N01211	Послуги для ведення робіт в рослинництві
N01311	Страховання худоби, земельний податок, оренда землі тощо для ведення особистого підсобного господарства

Таблиця Д3.2. Структура витрат на ведення рослинництва у домогосподарствах (грн. на 1 га в місяць)

Елементи витрат	В середньому на 1 домогосподарство, яке володіє землею, грн. на 1 га		
	Всі домогосподарства	Міста	Села
Товари для ведення особистого підсобного господарства для робіт у рослинництві	92	226	39
Послуги для ведення робіт в рослинництві	66	111	48
Страховання худоби, земельний податок, оренда землі тощо для ведення особистого підсобного господарства	3	9	1
Загалом	161	347	87

Рисунок Д3.1. Структура витрат на ведення рослинництва в підсобному господарстві, на 1 га на місяць (%)

*) 1 – міста, 2 – села

Додаток 4. Дохід від тваринництва

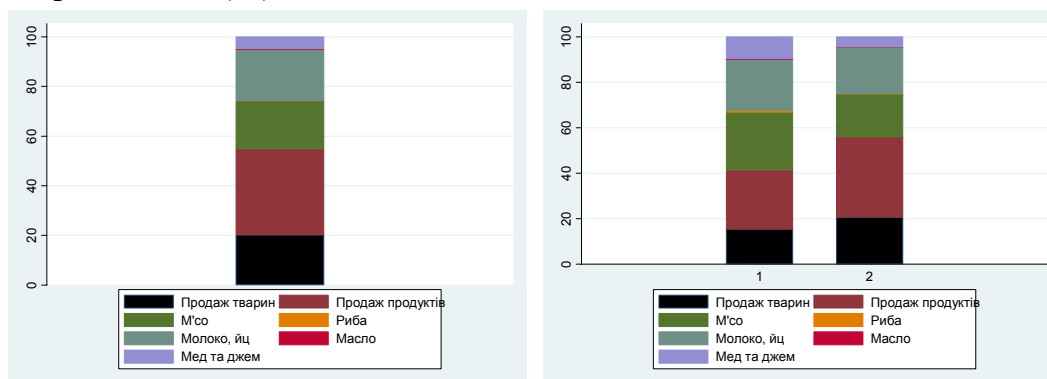
Таблиця Д4.1. Елементи доходу домогосподарств, отриманого від ведення тваринництва

Код змінної в базі даних	Елементи доходу
INC3_3	Дохід від продажу худоби, птиці, бджіл
INC3_4	Дохід від продажу продуктів тваринництва
FO0112	М'ясо
FO0113	Риба
FO0114	Молоко, сир та яйця
FO01151, FO01152	Масло, маргарин
FO01182	Джем, конфітур та мед

Таблиця Д4.2. Структура доходу, отриманого від ведення тваринництва в підсобному господарстві (грн. на місяць)

Елементи доходу	В середньому на 1 домогосподарство, яке утримує свійських тварин		
	Всі домогосподарства	Міста	Села
Дохід від продажу худоби, птиці, бджіл	84	24	100
Дохід від продажу продуктів тваринництва	147	41	176
М'ясо	77	37	89
Риба	1	1	1
Молоко, сир та яйця	85	34	100
Масло, маргарин	1	0	1
Джем, конфітур та мед	20	16	21
Сума	415	153	487

Рисунок Д4.1. Структура місячного доходу домогосподарств, отриманого від ведення тваринництва (%)

*) 1 – міста, 2 – села

Додаток 5. Витрати на ведення тваринництва

Таблиця Д5.1. Елементи витрат домогосподарств на ведення тваринництва

Код змінної в базі даних	Елементи витрат
N01112	Товари для робіт у тваринництві
N01121	Корми та продовольчі товари для годування худоби, птиці, бджіл
N01131	Купівля худоби, птиці, бджіл (крім улюбленців та для транспортних потреб)
N01212	Послуги для ведення робіт в тваринництві

Таблиця Д5.2. Структура витрат домогосподарств на ведення тваринництва (грн. на місяць)

Елементи витрат	В середньому на 1 домогосподарство, яке утримує свійських тварин		
	Всі домогосподарства	Міста	Села
Товари для робіт у тваринництві	1	1	1
Корми та продовольчі товари для годування худоби, птиці, бджіл	60	53	62
Купівля худоби, птиці, бджіл (крім улюбленців та для транспортних потреб)	32	15	36
Послуги для ведення робіт в тваринництві	2	0	3
Загалом	95	70	102

Рисунок Д5.1. Структура місячних витрат, понесених внаслідок ведення тваринництва в підсобному господарстві (%)

*) 1 – міста, 2 – села

Додаток 6. Методи оцінки регресії

Найпростіший метод оцінки регресії без константи проводиться з допомогою певного статистичного пакету, наприклад, для оцінки в пакеті Stata використовується команда:

```
reg Чистий_дохід_від_тваринництва_в_домогосподарстві Корови Недійна_ВРХ Молодняк
Свині Вівці Кози Коні Кролі Нутрії Птиця Бджоли if
Чистий_дохід_від_тваринництва_в_домогосподарстві >= 0 &
Кількість_тварин_в_домогосподарстві > 0 [w=w_q], noconst
```

Альтернативний спосіб розрахунку – це використання наступної формули:

$$\beta = (X'WX)^{-1}(X'WY), \quad (27)$$

де

β – це вектор нормативів чистого доходу по кожному виду тварин;

W – це вектор статистичних ваг домогосподарств,

$$W = \begin{bmatrix} w_1 \\ \vdots \\ w_N \end{bmatrix};$$

X – це матриця кількості тварин в домогосподарствах,

$$X = \begin{bmatrix} X_{11} & \dots & X_{1k} \\ \vdots & \ddots & \vdots \\ X_{N1} & \dots & X_{Nk} \end{bmatrix};$$

Y – це вектор чистого доходу від тваринництва в домогосподарствах,

$$Y = \begin{bmatrix} Y_1 \\ \vdots \\ Y_N \end{bmatrix};$$

k – це кількість видів тварин, для яких проводиться розрахунок;

N – це кількість домогосподарств, на основі яких проводиться розрахунок.

Результатом розрахунку можуть бути негативні значення. Тому доцільно оцінювати регресію з обмеженнями на коефіцієнти:

$$\pi = \sum_{j=1}^k \beta_j \cdot Q_j, \quad (28)$$

$$\beta_j \geq 0, \quad (29)$$

де

π – сумарний норматив чистого доходу домогосподарства в тваринництві, грн.;

k – кількість видів/порід тварин в домогосподарстві, які використовуються для розрахунку та які доступні в базі даних;

Q_j – кількість тварин j виду/породи;

β_j – норматив доходу по j виду/породі тварини.

Оцінку регресії з обмеженнями найдоцільніше проводити у певному статистичному пакеті. Її можливо оцінити також за допомогою формул, зокрема застосування теореми Куна-Такера для нелінійної оптимізації (будується умова знаходження екстремуму функції (28) і проводиться оптимізація з допомогою алгоритму Куна-Такера). Цей спосіб оцінки є дуже громіздким.

Оцінка системи (28)-(29) в статистичному пакеті. Наприклад, в пакеті Stata програма для оцінки має наступний вигляд:

```
program define nlanimals
version 9.0
if "`1'" == "?" {
global S_1 "a1 a2 a3 a4 a5 a6 a7 a8 a9 a10 a11"
global a1=0
global a2=0
global a3=0
global a4=0
global a5=0
global a6=0
global a7=0
global a8=0
global a9=0
```

```

global a10=0
global a11=0
exit
}
replace `1' = exp($a1)*cow + exp($a2)*bull + exp($a3)*small + exp($a4)*pig + exp($a5)*sheep +
exp($a6)*goat + exp($a7)*horse + exp($a8)*rabbit +exp($a9)*nutria + exp($a10)*poultry_all +
exp($a11)*beer
end
nl animals animal_profit_per_m [weight=w_q]

```

Дана програма оцінює регресію наступного виду:

$$\pi = \sum_{j=1}^K e^{\gamma_j} * Q_j, \quad (30)$$

розраховуючи параметри γ_j . Після цього кінцеві коефіцієнти знаходяться за формулою:

$$\beta_j = e^{\gamma_j}. \quad (31)$$

Використання e^{γ_j} як коефіцієнта перед змінними, які позначають кількості тварин, гарантує, що $\beta_j > 0$, оскільки $e^{\gamma_j} > 0$ для будь-яких значень $\gamma_j \in \mathbb{R}^1$.

**Додаток 7. Характеристика програм надання субсидій на ЖКП та допомоги
малозабезпеченим сім'ям (розрахунки на основі ОУЖД)**

Таблиця Д7.1. Субсидії на ЖКП

Дециль	Статус-кво									
	Витрати на програму, млн. грн. в міс.	Всі домогосподарства, тис.	Кількість домогосподарств, де кожен член старший 70 років, тис.	Домогосподарства з дітьми, тис.	Домогосподарства з 3 і більше дітьми, тис.	Домогосподарства, у складі яких є пенсіонери, тис.	Домогосподарства, які складаються тільки з пенсіонерів, тис.	Пенсіонери-одиначки, тис.	Міські домогосподарства, тис.	Сільські домогосподарства, тис.
1	4,8	64,3	0,0	53,4	8,6	14,0	0,0	0,0	43,4	20,8
2	3,8	82,9	15,6	29,6	1,2	53,1	34,0	28,7	69,0	13,9
3	5,0	106,0	49,9	19,5	0,7	89,5	79,5	71,5	84,5	21,5
4	4,9	100,0	43,3	19,2	0,7	81,1	71,3	57,7	52,7	47,3
5	4,9	104,9	36,8	14,0	0,0	84,8	77,6	54,9	67,9	36,9
6	3,2	71,7	22,6	14,2	0,0	62,1	51,1	40,2	43,4	28,3
7	3,1	75,1	32,6	9,0	0,0	70,0	60,4	51,6	46,6	28,5
8	2,1	42,8	16,3	1,1	0,0	32,0	29,2	24,3	26,7	16,1
9	2,2	46,4	11,8	1,0	0,0	37,2	33,7	32,0	25,0	21,3
10	0,7	18,0	6,2	1,2	0,0	14,2	13,1	12,3	9,8	8,2
Загалом	34,7	712,0	235,0	162,1	11,2	538,0	450,0	373,3	469,1	242,9

Таблиця Д7.2. Допомога малозабезпеченим сім'ям

Дециль	Статус-кво									
	Витрати на програму, млн. грн. в міс.	Всі домогосподарства, тис.	Кількість домогосподарств, де кожен член старший 70 років, тис.	Домогосподарства з дітьми, тис.	Домогосподарства з 3 і більше дітьми, тис.	Домогосподарства, у складі яких є пенсіонери, тис.	Домогосподарства, які складаються тільки з пенсіонерів, тис.	Пенсіонери-одинаки, тис.	Міські домогосподарства, тис.	Сільські домогосподарства, тис.
1	27	98	0	94	39	16	0	0	20	78
2	15	49	0	45	17	14	0	0	17	32
3	5	16	0	15	5	5	0	0	7	9
4	4	16	0	15	1	4	0	0	6	9
5	1	8	0	7	0	1	0	0	7	1
6	1	2	0	2	0	2	0	0	2	0
7	0	2	0	2	0	2	0	0	0	2
8	1	4	0	2	0	0	0	0	0	4
9	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0
10	0	1	1	0	0	1	1	1	1	0
Загалом	53	197	1	183	62	45	1	1	61	136

Таблиця Д7.3. Допомога малозабезпеченим сім'ям: скасування критерію 0,6 га

Дециль	Витрати на програму, млн. грн. в міс.	Кількість домогосподарств, які отримуватимуть допомогу, тис.							
		Всі домогосподарства, тис.	Домогосподарства з дітьми, тис.	Домогосподарства з 3 і більше дітьми, тис.	Домогосподарства, у складі яких є пенсіонери, тис.	Домогосподарства, які складаються тільки з пенсіонерів, тис.	Пенсіонери-одиначки, тис.	Міські домогосподарства, тис.	Сільські домогосподарства, тис.
1	72	182	163	56	25	0	0	20	162
2	23	66	57	19	14	0	0	17	49
3	5	22	15	5	5	0	0	7	15
4	4	15	14	1	3	0	0	6	9
5	3	14	10	2	1	0	0	7	7
6	1	2	2	0	2	0	0	2	0
7	0	3	2	0	2	0	0	0	3
8	1	6	2	0	0	0	0	0	6
9	1	2	2	0	0	0	0	1	1
10	1	5	0	0	1	1	1	1	3
Сума	111	316	268	83	53	1	1	60	256

**Додаток 8. Вплив впровадження нормативів на програму надання субсидій на ЖКП
(розрахунки на основі ОУЖД)**

Таблиця Д8.1. Показники програми субсидій, отримані із застосуванням нормативів, розрахованих на основі статистичної звітності

Дециль	Витрати на програму, млн. грн. на міс.	Кількість домогосподарств, які отримуватимуть субсидії (включає також тих отримувачів, кому субсидія буде зменшена), тис.	Кількість домогосподарств, на які програма не вплине тис.							
			Всі домогосподарства, тис.	Домогосподарства з дітьми, тис.	Домогосподарства з 3 і більше дітьми, тис.	Домогосподарства, у складі яких є пенсіонери, тис.	Домогосподарства, які складаються тільки з пенсіонерів, тис.	Пенсіонери-одиначки, тис.	Міські домогосподарства, тис.	Сільські домогосподарства, тис.
1	4,0	44,0	36,5	30,6	3,6	12,3	0,0	0,0	35,6	0,9
2	3,1	66,7	60,7	20,6	0,0	38,0	25,4	21,9	60,7	0,0
3	4,1	78,8	73,9	12,2	0,0	61,7	58,4	54,5	70,0	3,9
4	3,6	68,0	56,9	5,7	0,0	52,1	46,3	39,5	43,4	13,5
5	3,4	61,2	54,5	7,8	0,0	38,0	38,0	29,7	51,2	3,3
6	2,1	44,1	39,8	10,2	0,0	31,3	25,3	19,5	37,8	2,0
7	2,0	44,8	41,0	7,1	0,0	38,6	33,1	27,3	38,1	2,9
8	1,4	28,1	24,2	0,0	0,0	18,3	18,3	17,6	23,2	1,0
9	1,4	26,2	21,4	0,0	0,0	15,7	13,1	13,1	21,4	0,0
10	0,4	9,5	6,6	1,2	0,0	5,4	5,4	5,4	6,6	0,0
Загалом	25,5	471,4	415,5	95,4	3,6	311,4	263,3	228,6	388,0	27,5

Таблиця Д8.2. Показники програми субсидій, отримані із застосуванням нормативів, розрахованих на основі нормативів ОУЖД

Дециль	Витрати на програму, млн. грн. в міс.	Кількість домогосподарств, які отримуватимуть субсидій (включає також тих отримувачів, кому субсидія буде зменшена), тис.	Кількість домогосподарств, на які програма не впливає, тис.							
			Всі домогосподарства, тис.	Домогосподарства з дітьми, тис.	Домогосподарства з 3 і більше дітьми, тис.	Домогосподарства, у складі яких є пенсіонери, тис.	Домогосподарства, які складаються тільки з пенсіонерів, тис.	Пенсіонери-одинаки, тис.	Міські домогосподарства, тис.	Сільські домогосподарства, тис.
1	3,7	41,2	36,5	30,6	3,6	12,3	0,0	0,0	35,6	0,9
2	3,2	64,2	61,6	21,5	0,0	39,0	25,4	21,9	60,7	1,0
3	4,1	77,8	72,9	12,2	0,0	60,7	57,4	53,6	70,0	2,9
4	3,4	58,8	52,5	5,7	0,0	47,6	41,8	36,2	41,8	10,7
5	3,2	55,4	52,6	7,8	0,0	36,1	36,1	27,8	50,3	2,3
6	2,0	39,8	39,8	10,2	0,0	31,3	25,3	19,5	37,8	2,0
7	2,0	40,8	38,2	7,1	0,0	35,8	30,3	24,5	37,3	0,9
8	1,6	24,4	22,3	0,0	0,0	16,5	18,3	17,6	21,3	1,0
9	0,9	23,3	22,3	0,0	0,0	16,6	14,0	14,0	21,4	0,9
10	0,6	6,6	6,6	1,2	0,0	5,4	5,4	5,4	6,6	0,0
Сума	24,8	432,4	405,3	96,4	3,6	301,2	254,0	220,4	382,8	22,5

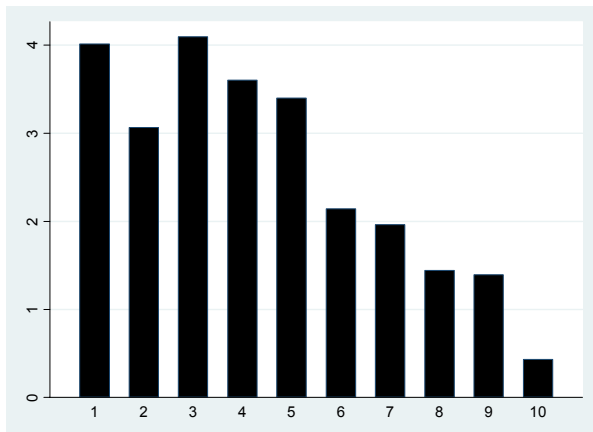
Таблиця Д8.3. Показники програми субсидій, отримані із застосуванням нормативів, розрахованих на основі методу порівняння споживчих кошиків

Дециль	Витрати на програму, млн. грн. в міс.	Кількість домогосподарств, які отримуватимуть субсидій (включає також тих отримувачів, кому субсидія буде зменшена), тис.	Кількість домогосподарств, на які програма не впливає, тис.							
			Всі домогосподарства, тис.	Домогосподарства з дітьми, тис.	Домогосподарства з 3 і більше дітьми, тис.	Домогосподарства, у складі яких є пенсіонери, тис.	Домогосподарства, які складаються тільки з пенсіонерів, тис.	Пенсіонери-одиначки, тис.	Міські домогосподарства, тис.	Сільські домогосподарства, тис.
1	4,0	44,0	36,5	30,6	3,6	12,3	0,0	0,0	35,6	0,9
2	3,2	66,7	61,1	20,6	0,0	38,0	25,4	21,9	61,1	0,0
3	4,2	83,9	80,3	12,2	0,0	68,1	64,8	57,8	74,5	5,8
4	4,0	71,6	59,6	5,7	0,0	54,8	49,0	40,4	44,3	15,3
5	3,5	65,3	58,1	7,8	0,0	41,6	41,6	31,3	53,7	4,5
6	2,2	48,9	41,2	10,2	0,0	32,6	26,6	20,8	39,1	2,0
7	2,2	47,9	43,1	7,1	0,0	40,7	35,2	29,4	38,1	5,0
8	1,7	29,9	26,0	0,0	0,0	20,1	18,3	17,6	25,0	1,0
9	1,4	30,2	22,2	0,0	0,0	16,6	13,9	13,9	22,2	0,0
10	0,7	9,9	6,6	1,2	0,0	5,4	5,4	5,4	6,6	0,0
Сума	27,1	498,3	434,7	95,4	3,6	330,1	280,2	238,5	400,2	34,5

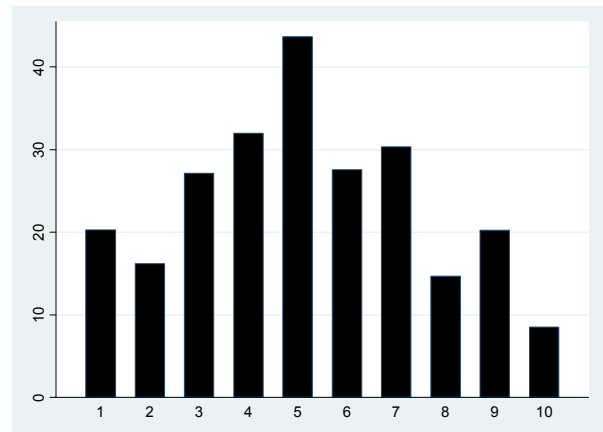
Додаток 9. Вплив запровадження нормативів, розрахованих на основі статистичної звітності, на надання субсидій

Графік Д9.1. Розподіл витрат на програму субсидій, вісь Х – децилі по доходах; вісь Y – **Графік Д9.2. Домогосподарства, які будуть повністю виключені із програми**

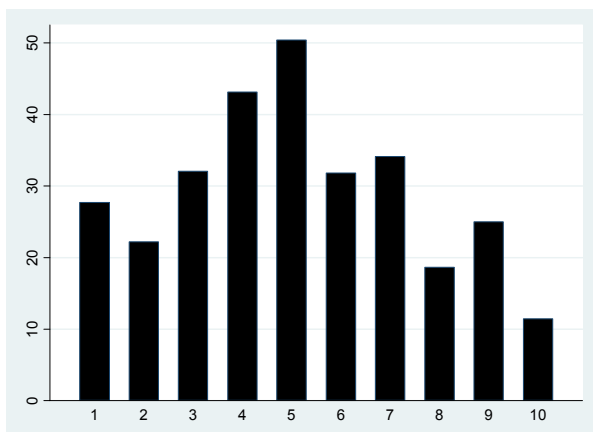
витрати на програму субсидій (млн. грн. на місяць)

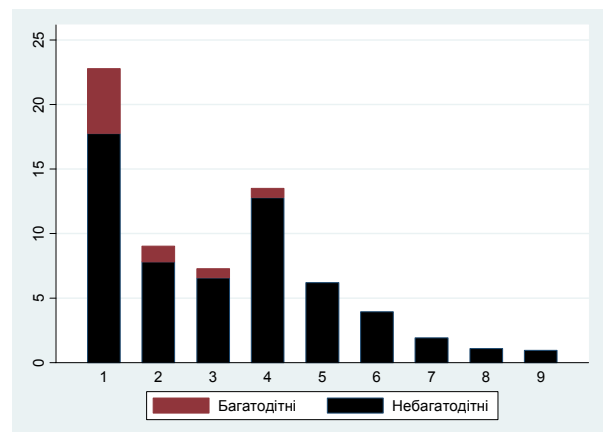
(розподіл по доходах), вісь X – децилі по доходах; вісь Y – кількість домогосподарств (тис. од.)

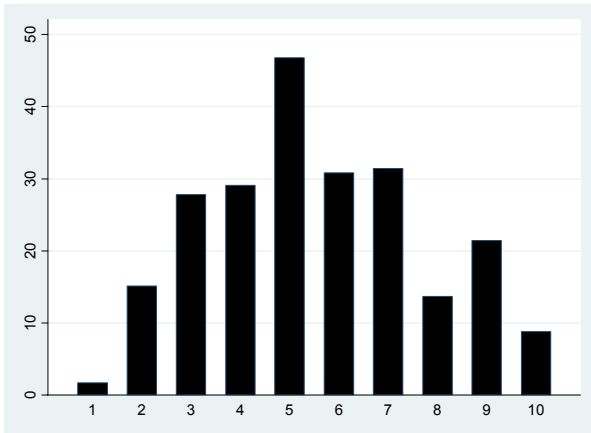
Графік Д9.3. Домогосподарства, яким буде зменшено допомогу (розподіл по доходах), вісь X – децилі по доходах; вісь Y – кількість домогосподарств (тис. од.)

Графік Д9.4. Домогосподарства з дітьми, яким буде зменшено допомогу (розподіл по доходах), вісь X – децилі по доходах; вісь Y – кількість домогосподарств (тис. од.)

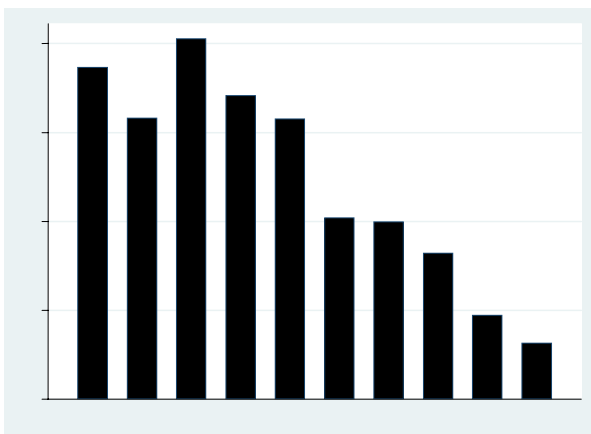

Графік Д9.5. Домогосподарства з пенсіонерами, яким буде зменшено допомогу (розподіл по доходах), вісь Х – децилі по доходах; вісь Y – кількість домогосподарств (тис. од.)

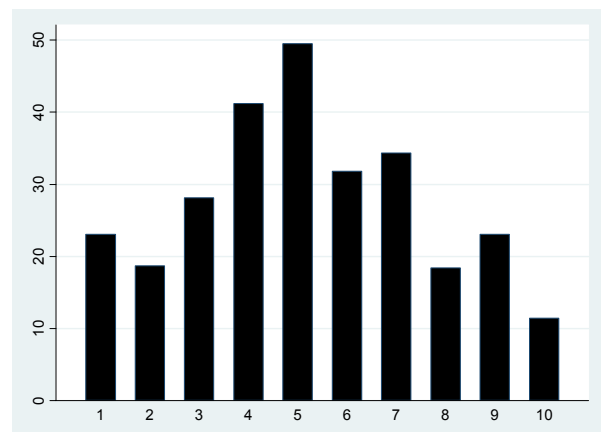

Додаток 10. Вплив запровадження нормативів, розрахованих на базі ОУЖД, на надання субсидій

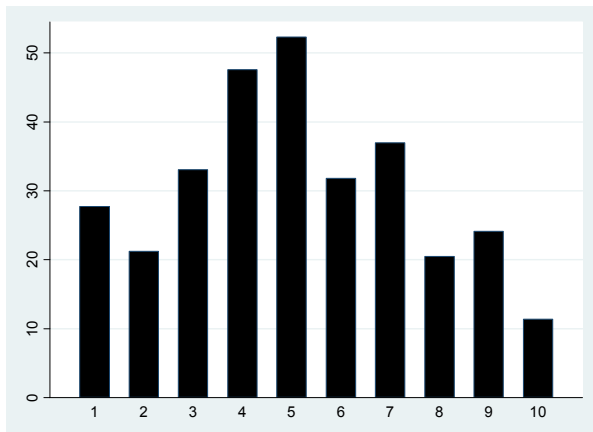
Графік Д10.1. Розподіл витрат на програму субсидій, вісь Х – децилі по доходах; вісь Y – витрати на програму субсидій (млн. грн. на місяць)

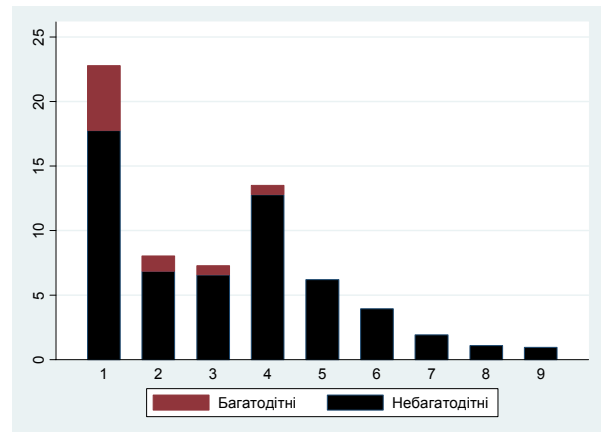
Графік Д10.2. Домогосподарства, які будуть повністю виключені із програми (розподіл по доходах), вісь Х – децилі по доходах; вісь Y – кількість домогосподарств (тис. од.)

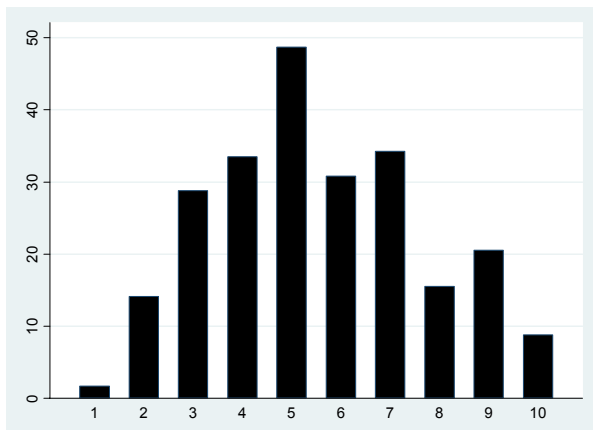
Графік Д10.3. Домогосподарства, яким буде зменшено допомогу (розподіл по доходах), вісь Х – децилі по доходах; вісь Y – кількість домогосподарств (тис. од.)

Графік Д10.4. Домогосподарства з дітьми, яким буде зменшено допомогу (розподіл по доходах), вісь Х – децилі по доходах; вісь Y – кількість домогосподарств (тис. од.)

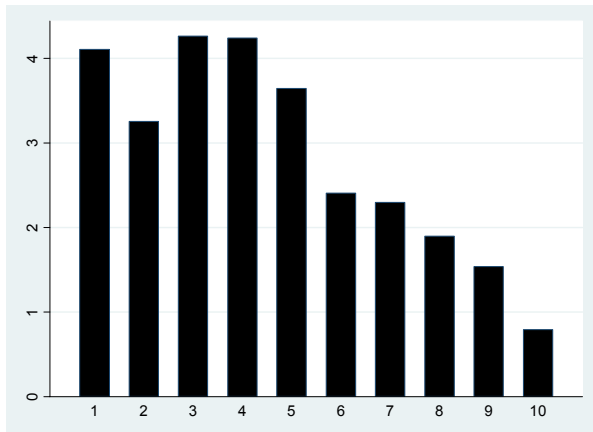

Графік Д10.5. Домогосподарства з пенсіонерами, яким буде зменшено допомогу (розподіл по доходах), вісь Х – децилі по доходах; вісь Y – кількість домогосподарств (тис. од.)

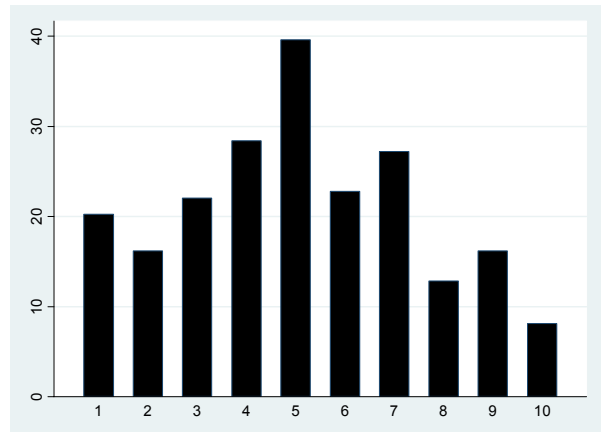

Додаток 11. Вплив запровадження нормативів, розрахованих методом порівняння до мінімального споживчого кошику, на надання субсидій

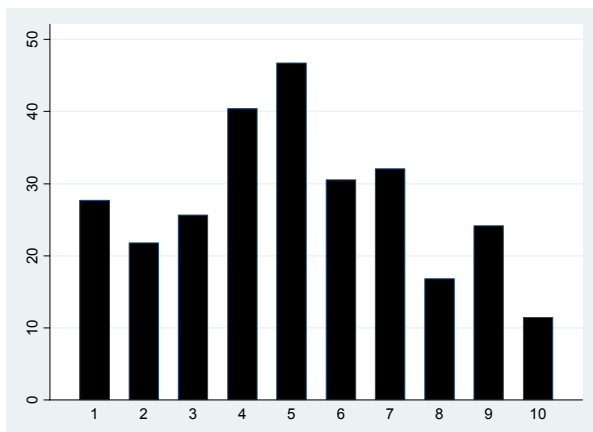
Графік Д11.1. Розподіл витрат на програму субсидій, вісь X – децилі по доходах; вісь Y – витрати на програму ЖКП субсидій (млн. грн. в місяць)

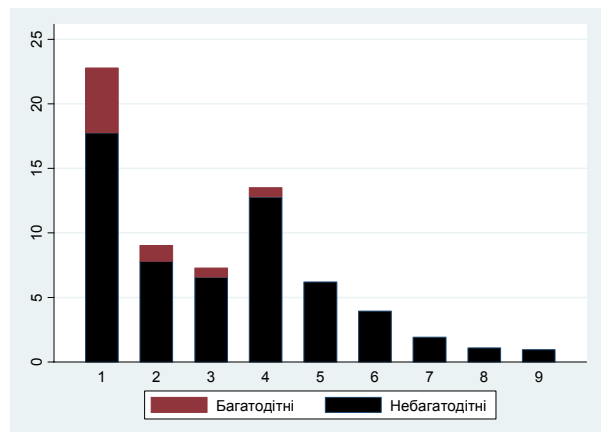
Графік Д11.2. Домогосподарства, які будуть повністю виключені із програми (розподіл по доходах), вісь X – децилі по доходах; вісь Y – кількість домогосподарств (тис. од.)

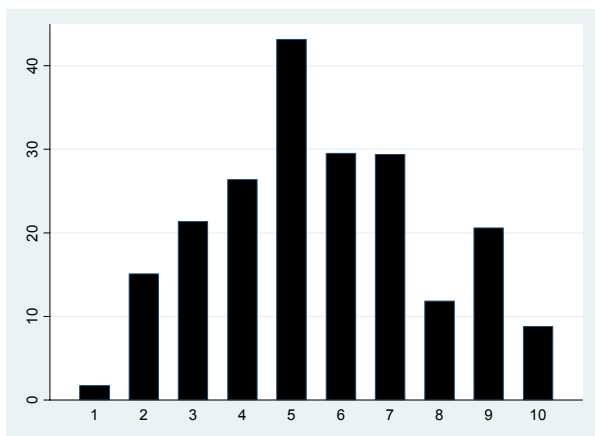
Графік Д11.3. Домогосподарства, яким буде зменшено допомогу (розподіл по доходах), вісь X – децилі по доходах; вісь Y – кількість домогосподарств; (тис. од.)

Графік Д11.4. Домогосподарства з дітьми, яким буде зменшено допомогу (розподіл по доходах), вісь X – децилі по доходах; вісь Y – кількість домогосподарств; (тис. од.)

Графік Д11.5. Домогосподарства з пенсіонерами, яким буде зменшено допомогу (розподіл по доходах), вісь Х – децилі по доходах; вісь Y – кількість домогосподарств (тис. од.)

Додаток 12. Вплив введення нормативів, розрахованих на основі статистичної звітності, на надання допомоги малозабезпеченим сім'ям

Таблиця Д12.1. Показники програми ДСД при скасуванні критерію 0,6 га та запровадженні нормативів, розрахованих на основі статистичної звітності

Дециль	Витрати на програму, млн. грн. в міс.	Кількість домогосподарств, які отримуватимуть допомогу, тис.							
		Всі домогосподарства, тис.	Домогосподарства з дітьми, тис.	Домогосподарства з 3 і більше дітьми, тис.	Домогосподарства, у складі яких є пенсіонери, тис.	Домогосподарства, які складаються тільки з пенсіонерів, тис.	Пенсіонери-одиначки, тис.	Міські домогосподарства, тис.	Сільські домогосподарства, тис.
1	17	54	51	25	8	0	0	20	34
2	8	27	25	8	6	0	0	17	11
3	3	12	10	5	2	0	0	7	5
4	3	8	8	1	1	0	0	6	3
5	1	7	6	0	2	0	0	7	0
6	1	2	2	0	0	0	0	2	0
7	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	0	2	2	0	0	0	0	0	1
10	0	1	0	0	1	1	1	1	0
Сума	32	113	104	39	21	1	1	59	53

Таблиця Д12.2. Показники програми ДСД при збереженні критерію 0,6 га та запровадженні нормативів, розрахованих на основі статистичної звітності.

Дециль	Витрати на програму, млн. грн. в міс.	Кількість домогосподарств, які отримуватимуть допомогу, тис.							
		Всі домогосподарства, тис.	Домогосподарства з дітьми, тис.	Домогосподарства з 3 і більше дітьми, тис.	Домогосподарства, у складі яких є пенсіонери, тис.	Домогосподарства, які складаються тільки з пенсіонерів, тис.	Пенсіонери-одинаки, тис.	Міські домогосподарства, тис.	Сільські домогосподарства, тис.
1	14	49	46	24	8	0	0	20	29
2	8	27	25	8	6	0	0	17	11
3	3	12	10	5	0	0	0	7	5
4	3	8	8	1	2	0	0	6	3
5	1	7	6	0	1	0	0	7	0
6	1	2	2	0	2	0	0	2	0
7	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	0	1	1	0	0	0	0	1	0
10	0	1	0	0	1	1	1	1	1
Сума	30	108	98	38	21	1	1	60	48

Додаток 13. Вплив запровадження нормативів, розрахованих на базі ОУЖД, на показники допомоги малозабезпеченим сім'ям

Таблиця Д13.1. Показники програми ДСД при скасуванні критерію 0,6 га та запровадженні нормативів, розрахованих на основі ОУЖД

Дециль	Витрати на програму, млн. грн. в міс.	Кількість домогосподарств, які отримуватимуть допомогу, тис.							
		Всі домогосподарства, тис.	Домогосподарства з дітьми, тис.	Домогосподарства з 3 і більше дітьми, тис.	Домогосподарства, у складі яких є пенсіонери, тис.	Домогосподарства, які складаються тільки з пенсіонерів, тис.	Пенсіонери-одиначки, тис.	Міські домогосподарства, тис.	Сільські домогосподарства, тис.
1	11	33	33	19	5	0	0	15	18
2	3	18	18	3	2	0	0	17	1
3	2	11	10	4	0	0	0	7	4
4	2	7	7	1	1	0	0	4	3
5	1	6	5	0	1	0	0	6	0
6	1	2	2	0	2	0	0	2	0
7	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	0	2	2	0	0	0	0	1	1
10	0	1	0	0	1	1	1	1	0
Сума	20	80	76	27	13	1	1	53	27

Таблиця Д13.2. Показники програми ДСД при збереженні критерію 0,6 га та запровадженні нормативів, розрахованих на основі ОУЖД

Дециль	Витрати на програму, млн. грн. в міс.	Кількість домогосподарств, які отримуватимуть допомогу, тис.							
		Всі домогосподарства, тис.	Домогосподарства з дітьми, тис.	Домогосподарства з 3 і більше дітьми, тис.	Домогосподарства, у складі яких є пенсіонери, тис.	Домогосподарства, які складаються тільки з пенсіонерів, тис.	Пенсіонери-одиначки, тис.	Міські домогосподарства, тис.	Сільські домогосподарства, тис.
1	10	32	32	18	5	0	0	15	17
2	3	18	18	3	2	0	0	17	1
3	2	11	10	4	0	0	0	7	4
4	2	7	7	1	1	0	0	4	3
5	1	6	5	0	1	0	0	6	0
6	1	2	2	0	2	0	0	2	0
7	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9	0	1	1	0	0	0	0	1	0
10	0	1	0	0	1	1	1	1	0
Сума	18	78	74	26	13	1	1	53	25

Додаток 14. Вплив запровадження нормативів, розрахованих методом порівняння мінімального споживчого кошику, на показники допомоги малозабезпеченим сім'ям

Таблиця Д14.1. Показники програми ДСД при скасуванні критерію 0,6 га та запровадженні нормативів, розрахованих методом порівняння мінімального споживчого кошику

Дециль	Витрати на програму, млн. грн. в міс.	Кількість домогосподарств, які отримуватимуть допомогу, тис.							
		Всі домогосподарства, тис.	Домогосподарства з дітьми, тис.	Домогосподарства з 3 і більше дітьми, тис.	Домогосподарства, у складі яких є пенсіонери, тис.	Домогосподарства, які складаються тільки з пенсіонерів, тис.	Пенсіонери-одиначки, тис.	Міські домогосподарства, тис.	Сільські домогосподарства, тис.
1	42,5	102,4	97,2	49,1	16,4	0,0	0,0	19,7	82,6
2	17,8	56,6	48,7	18,8	12,2	0,0	0,0	16,5	40,1
3	4,3	12,5	11,1	5,5	0,9	0,0	0,0	7,0	5,5
4	3,4	11,1	11,1	0,7	3,1	0,0	0,0	6,4	4,7
5	2,4	9,9	9,0	1,6	0,9	0,0	0,0	6,8	3,1
6	0,7	2,3	2,3	0,0	2,3	0,0	0,0	2,3	0,0
7	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8	0,0	2,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1
9	0,5	2,8	1,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	1,4
10	0,4	1,4	0,0	0,0	1,4	1,4	1,4	1,4	1,4
Сума	72,0	202,3	181,3	75,7	37,3	1,4	1,4	61,1	139,9

Таблиця Д14.2. Показники програми ДСД при збереженні критерію 0,6 га та запровадженні нормативів, розрахованих методом порівняння мінімального споживчого кошику

Дециль	Витрати на програму, млн. грн. в міс.	Кількість домогосподарств, які отримуватимуть допомогу, тис.							
		Всі домогосподарства, тис.	Домогосподарства з дітьми, тис.	Домогосподарства з 3 і більше дітьми, тис.	Домогосподарства, у складі яких є пенсіонери, тис.	Домогосподарства, які складаються тільки з пенсіонерів, тис.	Пенсіонери-одиначки, тис.	Міські домогосподарства, тис.	Сільські домогосподарства, тис.
1	21,7	72,6	69,5	34,6	13,6	0,0	0,0	19,7	52,9
2	12,4	44,7	41,2	16,9	12,2	0,0	0,0	16,5	28,1
3	4,3	12,5	11,1	5,5	0,9	0,0	0,0	7,0	5,5
4	3,4	11,1	11,1	0,7	3,1	0,0	0,0	6,4	4,7
5	0,7	6,8	5,9	0,0	0,9	0,0	0,0	6,8	0,0
6	0,7	2,3	2,3	0,0	2,3	0,0	0,0	2,3	0,0
7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8	0,0	1,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,1
9	0,1	0,9	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,9	0,0
10	0,2	1,4	0,0	0,0	1,4	1,4	1,4	1,4	0,0
Сума	43,5	153,5	142,0	57,8	34,5	1,4	1,4	61,1	92,4